

Handleiding Gezinsplan

Simone Pieterse en Yvonne Versluis

Mei 2025

Inhoud

Inleiding	3
Deel 1: Gezinsanalyse	4
Inleiding	4
Doel	4
Werkwijze	4
Schrijven naar de inwoners	5
Naar wie schrijf je het plan?	5
Gezinsanalyse Start	6
Persoonlijke gegevens:	6
Wie is er belangrijk voor jullie/jou?	6
Bijlage 1: Genogram	7
Bijlage 2: Systemogram	13
Bijlage 3: Ecogram	15
Bijlage 4: Sociogram	16
Naar Welke School of Dagbesteding Ga Je?	17
Waar lopen jullie/loop jij tegenaan?	18
Bijlage 5: Ernst, Aard en Urgentie uit de Richtlijn Samen Beslissen over Passende Hulp (Paragraaf 4.1.4.)	19
Bijlage 6: Framework	24
Bijlage 7: Format Systeemanalyse, 6 lenzen en Systemisch Kompas	28
Welke hulp hebben jullie/jij eerder gehad?	30
In het kort de belangrijkste dingen onder elkaar geschreven:	30
Waar willen jullie/wil je naartoe werken?	31
Bijlage 8: De wondervraag	32
Wat kunnen jullie/kun je zelf? Wie of wat zou jullie/jou kunnen helpen?	33
Gezinsanalyse Evaluatie en Vervolg	36
Persoonlijke gegevens	36
Wie is er belangrijk voor jullie/jou?	36
In het kort de belangrijkste dingen onder elkaar geschreven uit het vorige plan	37
Waar lopen jullie/loop jij nu nog tegenaan?	37
Waar hebben jullie/jij aan gewerkt en wat hebben jullie/jij bereikt?	37
Hoe is jullie/jouw verhaal verder gegaan?	38
In het kort de belangrijkste dingen onder elkaar geschreven:	38
Waar willen jullie/Wil je nu naartoe werken?	39
Wat kunnen jullie/kun je zelf? Wie of wat zou jullie/jou kunnen helpen?	39

Afspraken.....	39
Akkoord	39
Deel 2: Plan en aanvraag jeugdhulp	40
Inleiding	40
Datum vraag jeugdhulp	40
Persoonlijke gegevens	41
Stap 1: wat is de hulpvraag	41
Stap 2: wat zijn de problemen en/of beperkingen.....	41
Stap 3: wat is er nodig?	42
Stap 4: wat zijn de eigen mogelijkheden? Wat is de eigen kracht?	43
Stap 5: wat zijn andere mogelijkheden?	44
Stap 6: conclusie en advies.....	45
Aanvraag jeugdhulp.....	46

Inleiding

Vanaf half april 2025 (nieuwe WIZter) werken we met een nieuw plan voor aanvragen voor zorg vanuit de Jeugdwet. Hiermee kan je als (jeugd)professional aantonen dat je volgens de SKJ-richtlijnen werkt. Het nieuwe plan is afgestemd op de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming en met name op de (basis)Richtlijn Samen Beslissen over Hulp en de Richtlijn Kindermishandeling.

Om je als (jeugd)generalisten te ondersteunen in het goed invullen van het plan en daarmee een gedegen en passende analyse op papier te zetten, is er een handleiding ontwikkeld. Deze handleiding vult de training aan die iedere jeugdprofessional krijgt in je eerste werkjaar van WIJ. Tevens staat in deze handleiding het proces beschreven over het aanvragen van geïndiceerde zorg.

Het nieuwe plan heet Gezinsplan en bestaat uit de Gezinsanalyse en het Plan en Aanvraag Jeugdhulp. De Gezinsanalyse is de inhoudelijke verdieping van de (hulp)vraag waarbij goed gekeken wordt wat precies de (hulp)vraag is, wie deze stelt en wat/wie er voor nodig is om de vraag te beantwoorden dan wel op te lossen. Het Plan en Aanvraag Jeugdhulp omvat vooral de gemeentelijke stappen die nodig zijn om vast te stellen of geïndiceerde zorg passend en of aan de orde is.

Op de pagina Onderzoek en Plannen op Wijzer vind je ook ingevulde voorbeeldplannen.

<https://intranet.groningen.nl/umbraco/wijgroningen/kwaliteitshandboek/onderzoek-en-plannen-jeugd/>

De handleiding neemt je stap voor stap door het proces van de beide plannen. Bij vragen is het raadzaam je gedragswetenschapper of praktijkbegeleider te consulteren, alsmede je collega's!

Deel 1: Gezinsanalyse

Inleiding

De Gezinsanalyse is een cruciaal onderdeel van het gezinsplan. Dit gedeelte moet altijd worden ingevuld, ongeacht of er een Plan en Aanvraag Jeugdhulp nodig is. De gezinsanalyse biedt inzicht in de situatie van het gezin/jeugdige en de (eventueel) onderliggende problematiek. Het is belangrijk om volgens de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming te werken en hiermee aan te tonen dat je als medewerker goed onderzoek hebt verricht en transparant en navolgbaar werkt volgens de beroepscode van de SKJ. Bij de start van een casus begin je met de Gezinsanalyse Start. Dit plan schrijf je in (uiterlijk) 6 weken vanaf de aanvraag.

Soms heb je dan nog niet alle patronen helder maar dat geeft niet. Wat je niet weet zou je waar relevant als doel kunnen inzetten en anders komt dit bij de evaluatie nog aam bod. Het is belangrijk om een punt te zetten en ergens naar toe te werken. Deze 6 weken is ook een belangrijk termijn als er wel sprake is van een Plan en Aanvraag jeugdhulp. Daarbij is er sprake van een wettelijk termijn om onderzoek te doen van 6 weken, waarna er nog 2 weken de tijd is voor de verwerking van de aanvraag voor (jeugd)hulp. Na inzet hulp zal je in het vervolg altijd een Gezinsanalyse Vervolg en Evaluatie schrijven. Hiermee werk je cyclisch.

Doel

- Inzicht krijgen in de situatie/patronen van het gezin.
- Werken volgens de beroepscode van de SKJ.
- Aantonen dat er goed onderzoek is verricht.
- Transparant en navolgbaar werken.
- Samen met de inwoner een plan maken (Samen Beslissen).

Werkwijze

1. **Verzamelen van informatie:**
 - In gesprek gaan met het gezin (zowel jeugdige als betrokken ouder(s)) om hun verhaal te horen en te begrijpen.
 - Betrokkenen bij de situatie betrekken in de analyse.
2. **Opstellen van de analyse:**
 - Beschrijf de situatie en problematiek vanuit het perspectief van het gezin.
 - Zorg voor een systemische benadering waarbij je de samenhang van verschillende factoren in kaart brengt.
3. **Gebruik van de beroepscode:**
 - Werk volgens de richtlijnen Jeugdhulp en jeugdbescherming.
 - Zorg voor transparantie en navolgbaarheid in je werkzaamheden.

Bedenk goed welke informatie je echt nodig hebt ('need to know of nice to know '). Niet alles wat inwoners vertellen is relevant voor de aanvraag/hulpvraag. Dat hoeft je dus ook niet te noteren.

Schrijven naar de inwoners

We schrijven de plannen niet meer over de mensen maar met de mensen dus naar de mensen toe. Hierbij pas je het taalgebruik aan naar de mensen die je tegenover je hebt en gebruikt hun woorden. Je kan de site www.ishetb1.nl gebruiken als je twijfelt of een woord passend is en of er een alternatief is dat beter kan passen .

Voorbeeld: "Klaartje, jij vertelt dat je last hebt van angsten, vooral op school. Als je de beurt krijgt, weet je niet goed wat je moet zeggen, word je rood en sla je dicht. Thuis heb je hier minder last van. Jij denkt dat dit komt omdat je ouders thuis veel voor je doen als je dingen spannend vindt. Peter en Ria, jullie als ouders herkennen dit en vertellen dat jullie veel voor haar doen omdat Klaartje zich anders terugtrekt op haar kamer."

Naar wie schrijf je het plan?

Het is belangrijk om al bij aanvang van een traject goed te bedenken over wie deze vraag gaat, voor wie je een traject aanmaakt en dus ook over wie het plan gaat. Vaak is er sprake van een bepaalde ondersteuningsvraag van een jongere of ouder(s). Je schrijft het plan dan naar degene toe. Is bij start duidelijk dat het om opvoedondersteuning van de ouder(s) gaat, maak je een traject aan op de ouder(s) en is ook het plan naar de ouder(s) geschreven. Je kan in het plan ook wisselen van perspectief (zie het voorbeeld hierboven).

Het kan ook zijn dat er bij meerdere gezinsleden ondersteuningsvragen spelen. Als er toestemming is om informatie te delen en alle informatie open ligt kan je dit kwijt in 1 plan. Dit plan kan je dan in de trajecten van de betrokken personen hangen. Wanneer de situatie complexer is, kan het soms nodig zijn om meerdere plannen op te stellen. Bij gescheiden ouders, zeker wanneer deze complex is, is het belangrijk om trajecten voor zowel de ouders als het kind te maken en goed na te denken waar je welke informatie plaatst en in wiens traject. Dat geldt ook voor het schrijven van het plan. De overweging voor wie je het plan schrijft kan je samen met jouw praktijkbegeleider en/of gedragswetenschapper maken.

Gezinsanalyse Start

Persoonlijke gegevens:

Dit onderdeel spreekt voor zich. Hierin schrijf je de naam en geboortedatum van de jeugdige of de ouder. Daarnaast vul je datum van het plan in. Dit is belangrijk zodat we goed weten wanneer het plan is geschreven en we dit in de tijd kunnen plaatsen.

De Gezinsanalyse heeft als document geen juridische status, we hoeven dus ook geen handtekening te hebben of een BSN-nummer op te schrijven. Naam, leeftijd en datum is dus afdoende.

Wie is er belangrijk voor jullie/jou?

Bij het in kaart brengen van belangrijke personen en de gezinsstructuur is het van belang om een duidelijk en volledig beeld te krijgen van de sociale omgeving van de jeugdige. Dit omvat het (kern)gezin, familieleden, en andere belangrijke personen in hun leven.

- **Wie zijn onderdeel van het (kern)gezin?**
 - Identificeer alle leden van het kerngezin, inclusief ouders, broers en zussen, opa's en oma's. Dit kan kort en bondig als het gaat om enkelvoudige problematiek. Het breed kijken kan ook informatie geven (bijvoorbeeld: oma had vroeger ook altijd last van angst). Het kan ook helpen om te normaliseren (bijvoorbeeld: wat heeft oma hieraan gedaan, wat hielp haar?)
- **Wie woont er bij jullie/jou?**
 - Noteer alle personen die op hetzelfde adres wonen als de jeugdige, ongeacht of ze tot het kerngezin behoren. Denk hierbij aan stiefouders, pleegouders of groepsgenoten. Beschrijf bij niet-familie wat maakt dat ze bij jou wonen. Nogmaals als ouders samenwonen met het kind of er geen sprake is van scheidingsproblematiek, kan dit heel kort.
- **Wie heeft er gezag (ouders/wettelijk vertegenwoordiger)?**
 - Vermeld de personen die wettelijk gezag hebben over de jeugdige (bijvoorbeeld ouders, voogd). Dit kan je uitzoeken via <https://www.rechtspraak.nl/Registers/Gezagsregister>. Je hebt zelf een plicht om hier over de juiste gegevens te beschikken. Ouders hebben dit niet altijd helder. Sinds januari 2024 betekent erkenning automatisch ook gezag. Voor deze datum moest dit apart van elkaar geregeld worden. Hier zijn ook niet altijd alle ouders van op de hoogte.
- **Wat is de plek in het gezin?**
 - Beschrijf de rol en positie van de jeugdige in het gezin (bijvoorbeeld oudste kind, jongste kind, enig kind). Dit kan kort en gaat vooral om relevantie. Beschrijf hier meer over als je merkt dat dit toegevoegde waarde heeft. Wel belangrijk om het altijd aan te stippen.
- **Netwerk en familie/ Belangrijke personen voor de jeugdige/gezin:**
 - Noteer wie nog meer een significante rol spelen in het leven van de jeugdige en gezin (bijvoorbeeld grootouders, leraren, vrienden). Vraag dit goed uit door bv te vragen naar wie de laatste 10 nummers zijn die je gebeld hebt (ouders) en gesnapchat hebt (jeugdige). Ook hier gaat het over relevantie. Het gaat erom dat je uiteindelijk weer wilt dat de jeugdige/het gezin het weer zelf of samen met de omgeving kan dragen,

dan is het handig om te weten wie er in dit netwerk zitten en een mogelijke rol zouden kunnen spelen.

- **Wie mag wat ontvangen mbt informatie?**

- Bepaal en leg vast welke personen welke informatie mogen ontvangen over de jeugdige. Zorg ervoor dat dit in lijn is met de privacyregels en het belang van de jeugdige. Je kan de Privacy App gebruik als het gaat om de juridisch regels: <https://jeugdconnect.nl/privacy/>
- Maar check hier ook of de huisarts/GGD een rol heeft en of je die mag bellen. Ook bij de Huisarts zitten collega's van de WIJ (OJG).

Om bovenstaande helder te krijgen en goed te kunnen beschrijven maak je een genogram **samen** met het gezin. Deze upload je als los document met datum in WIZter voorzien van datum. Belangrijk om hierbij niet alleen de stamboom weer te geven, maar juist ook de soorten relaties en gezondheid van familieleden. Deze informatie kan je verderop in het plan verwerken.

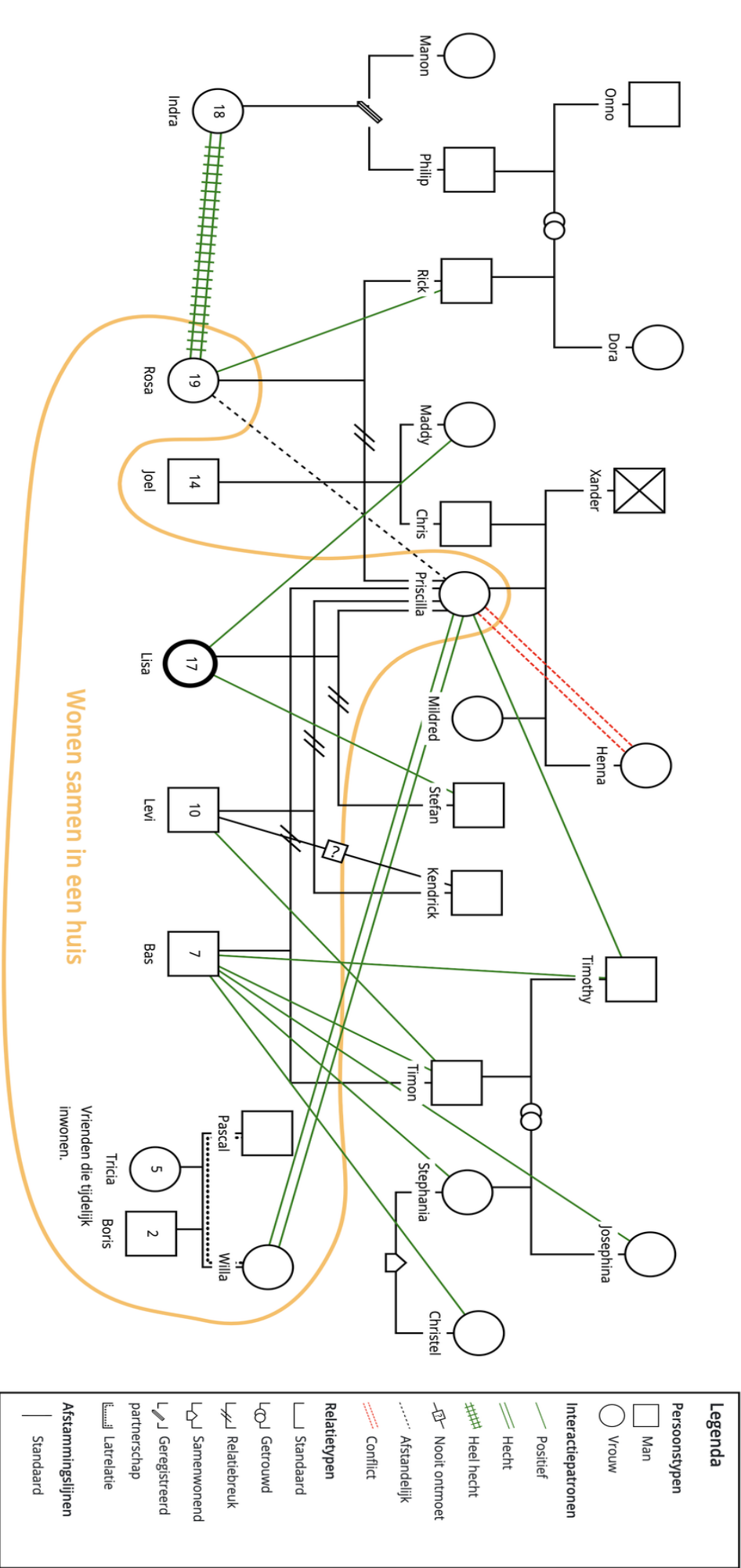
Een **genogram** is een visuele weergave van een familierelatie en medische geschiedenis. Daar waar het medische stuk relevant is, benoem je dat, daar waar dit niet relevant is, laat je het weg. Het lijkt op een stamboom, maar geeft aanvullende informatie over de relaties en gezondheid van familieleden.

- **Gebruik symbolen:** Vierkanten voor mannen, cirkels voor vrouwen, lijnen voor relaties.
- **Verbind familieleden:** Gebruik verschillende soorten lijnen (doorlopende, gestreepte, etc.) om verschillende soorten relaties aan te geven (bijvoorbeeld huwelijk, scheiding).
- **Voeg details toe:** Notities naast de symbolen kunnen extra context geven, zoals medische geschiedenis of belangrijke levensgebeurtenissen.

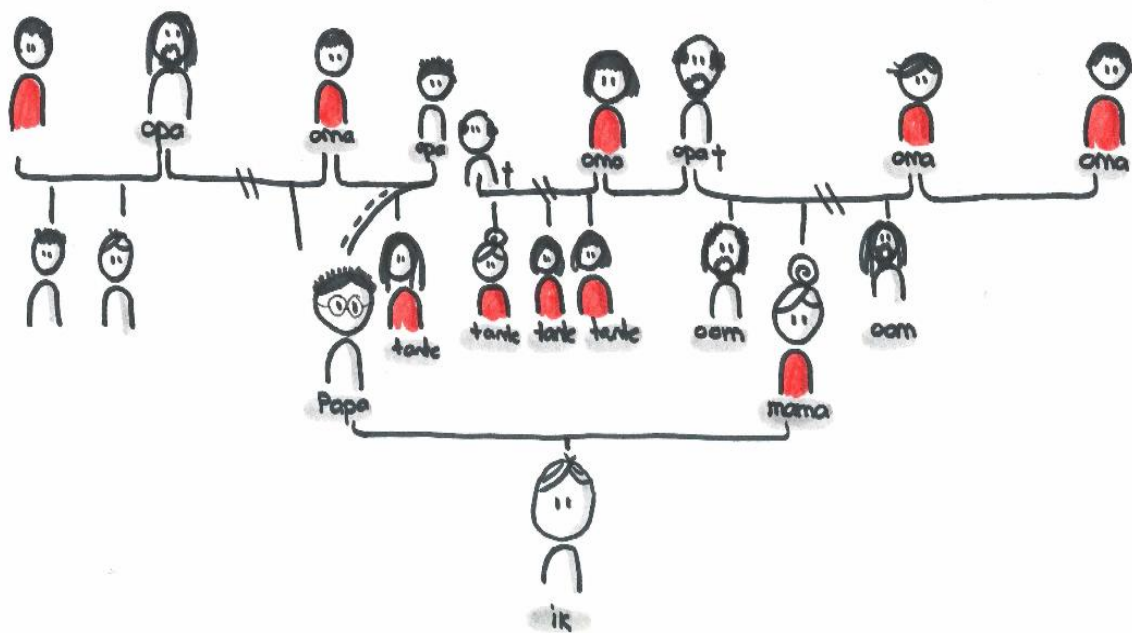
Afhankelijk van de situatie kan het ook nuttig zijn om een ecogram, sociogram of systemogram te maken. In de bijlage hierna staan hier voorbeelden van.

Bijlage 1: Genogram

- Voorbeeldgenogram
- Symbolen en lijnen
- Voorbeeldvragen

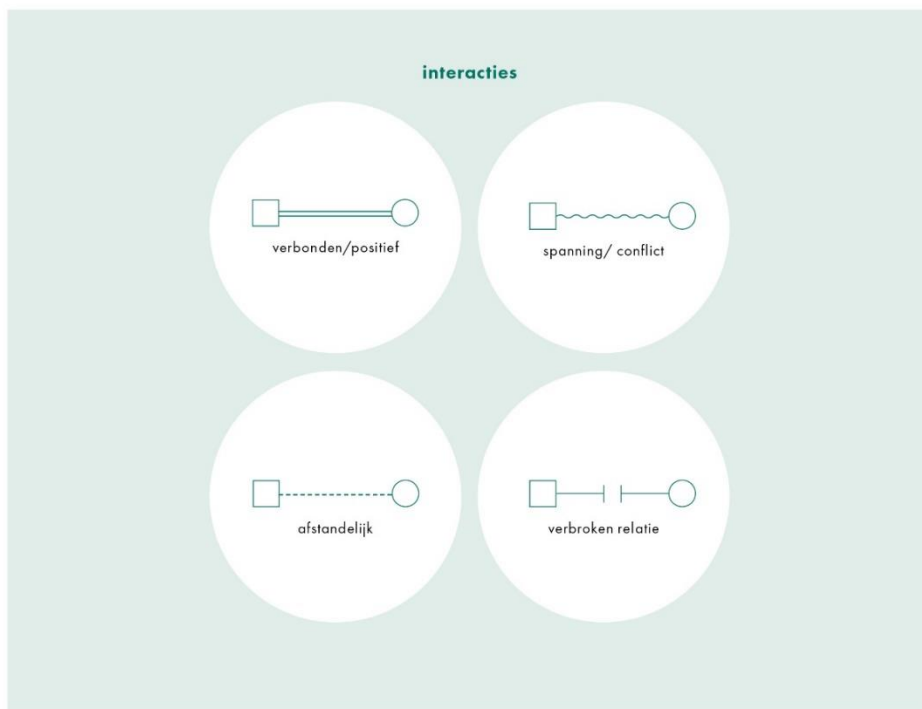

GENOGRAM

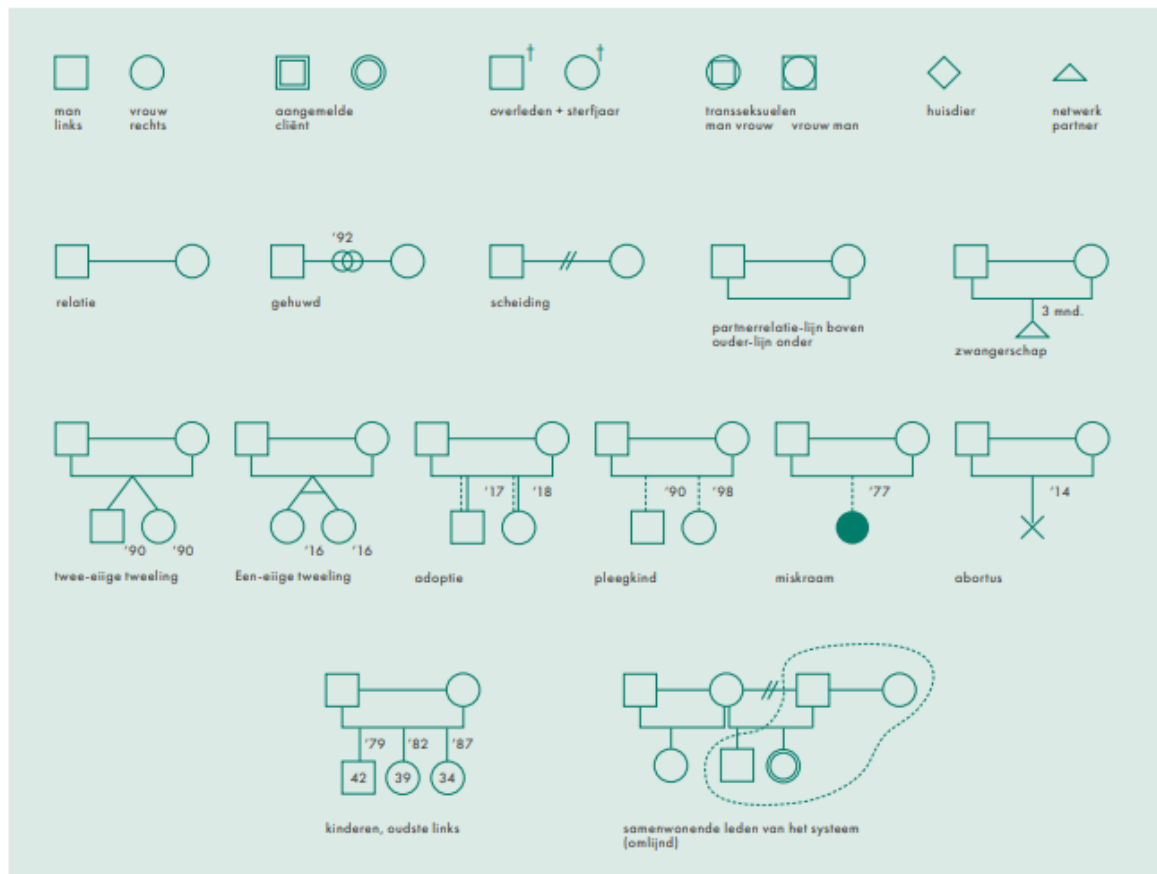
SYMBOLEN RELATIELIJNEN

SYSTE
MISCH
GILDE

SYMBOLEN NETWERKKAART

SYSTE
MISCH
GILDE

Vragen die je kan stellen bij het maken van een genogram

Algemene Vragen

1. **Wie zijn de leden van het (kern)gezin?**
 - Wat zijn hun namen, geboortedata, leeftijd en relaties tot elkaar?
2. **Wie woont er bij jullie/jou?**
 - Zijn er andere familieleden of niet-verwante personen die op hetzelfde adres wonen?
3. **Wie heeft er gezag (ouders/wettelijke vertegenwoordiger)?**
 - Wie is verantwoordelijk voor beslissingen over de jeugdige?

Vragen over Relaties

4. **Wat zijn de relaties tussen de gezinsleden?**
 - Zijn er specifieke interacties of dynamieken binnen het gezin die van belang zijn?
5. **Zijn er huwelijken, scheidingen of hertrouwde partners?**
 - Noteer de data en eventuele bijzonderheden rondom deze gebeurtenissen.
6. **Zijn er familieleden die recent zijn overleden of waarmee geen contact meer is?**
 - Hoe beïnvloedt dit de familie?

Medische Geschiedenis

7. **Zijn er erfelijke ziekten of aandoeningen binnen de familie?**
 - Welke familieleden zijn getroffen en hoe heeft dit invloed op het gezin?
8. **Zijn er andere belangrijke medische gebeurtenissen?**
 - Bijvoorbeeld operaties, chronische ziektes, etc.

Vragen over Uitbreiding van het Gezin

9. **Zijn er broers of zussen die niet in hetzelfde huis wonen?**
 - Wat is hun situatie en hoe vaak zien ze elkaar?
10. **Zijn er andere belangrijke personen buiten het kerngezin?**
 - Bijvoorbeeld grootouders, ooms, tantes, vrienden die een grote rol spelen.

Vragen over Culturele en Sociale Achtergrond

11. **Wat is de etnische en culturele achtergrond van de familie?**
 - Zijn er culturele tradities of waarden die belangrijk zijn?
12. **Welke religieuze overtuigingen of praktijken zijn van invloed op het gezin?**
 - Hoe uit zich dit in het dagelijks leven?

Vragen over Levensgebeurtenissen

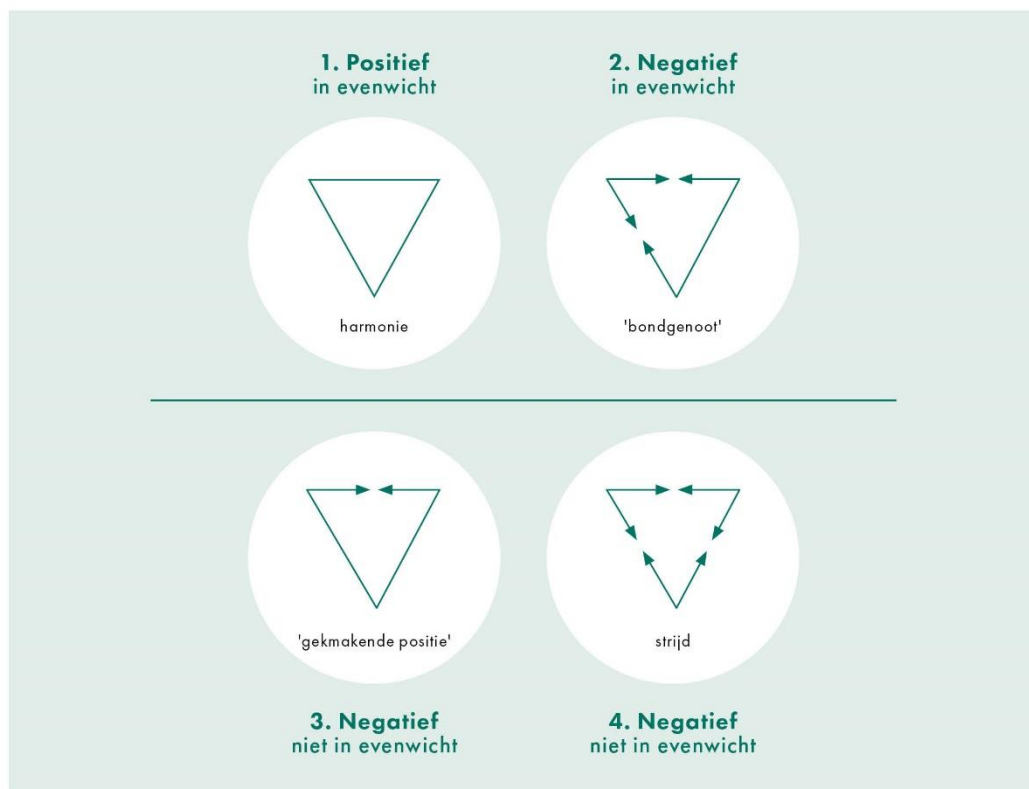
13. **Welke belangrijke levensgebeurtenissen zijn er geweest?**
 - Verhuizen, verandering van werk, financiële gebeurtenissen, etc.
14. **Zijn er bijzondere gebeurtenissen die het gezin hebben beïnvloed?**
 - Bijvoorbeeld trauma's, scheiding, overlijden van een belangrijk familielid.

Bijlage 2: Systemogram

Een systemogram heeft de basis van een genogram maar hier ga je dieper in op structuren en processen binnen een complex systeem. Denk hierbij aan de interactie patronen die plaatsvinden tussen verschillende personen en de posities. Maak gebruik van de kennis en informatie van Systemisch Gilde en GIAR. Net als bij het genogram geldt dat de informatie die je hier ophaalt, kan je later gebruiken en verwerken in de analyse.

TRIADES DRIENAMIEK IN BEELD

SYSTE
MISCH
GILDE

De infinity loop van Scott Woolley

Bijlage 3: Ecogram

Een ecogram laat in één oogopslag de omvang en de kwaliteit van het informele, sociale netwerk van de cliënt zien. Het ecogram houdt daarbij rekening met de verschillende leefgebieden.

Hoe maak je een ecogram?

Een ecogram heeft de vorm van een ster. Je tekent een cirkel in het midden van het schema. Daarin staat de naam van de cliënt. Vervolgens maak je rondom deze cirkel allerlei rondjes. De rondjes staan voor de persoonlijke contacten van de cliënt

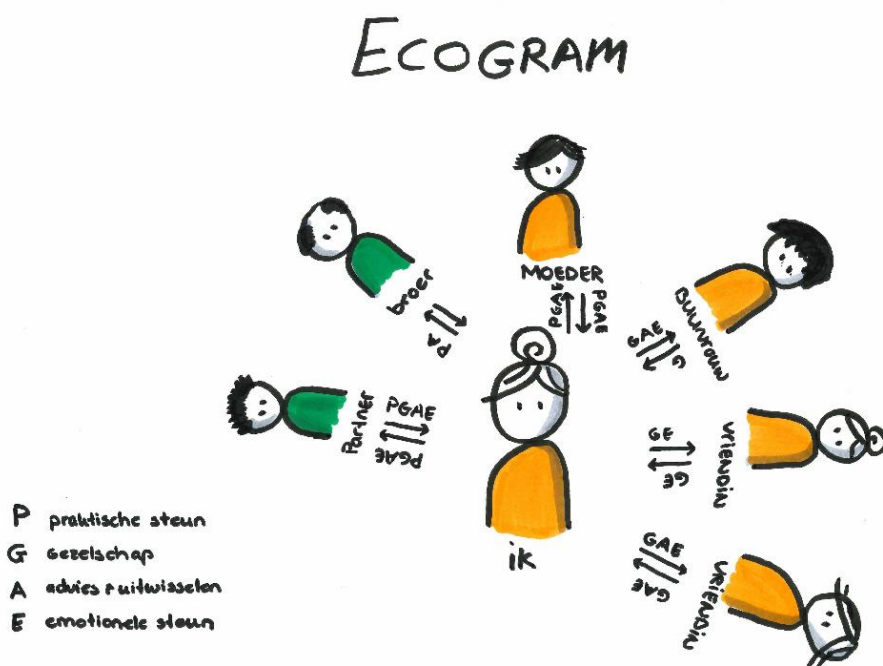
Welke gegevens worden in een ecogram opgenomen?

Een ecogram laat het sociale netwerk van de cliënt zien. Deze gegevens verbind je met de cirkel in het midden van de ecogram: de cliënt.

Bij zo'n verbinding laat een ecogram het soort relatie met de cliënt zien.

Over het soort relatie vul je 4 vragen met letters in. Deze 4 letters staan voor: (p)raktische steun (g)ezelschap (a)dvies en uitwisseling van informatie (e)motionele steun

Wat is het verschil tussen een ecogram en een genogram? Een ecogram kun je zien als een soort röntgenfoto van het sociale netwerk. Met een genogram maak je ook zo'n foto, maar hiermee kijk je alleen naar de familie. Familiebanden komen in het ecogram naar voren, maar er is ook ruimte voor andere personen met wie de cliënt een belangrijke persoonlijke relatie heeft. Denk bijvoorbeeld aan vrienden, schoolgenoten, kennissen, collega's, informele zorgverleners en geestelijk raadslieden. Praktische contacten zoals artsen, de fysiotherapeut, huishoudelijke of verzorgende medewerkers of activiteitenbegeleiders worden ook in een ecogram opgenomen.

Bijlage 4: Sociogram

In een sociogram kunnen we overzichtelijk weergeven welke mensen er dichtbij jou staan.

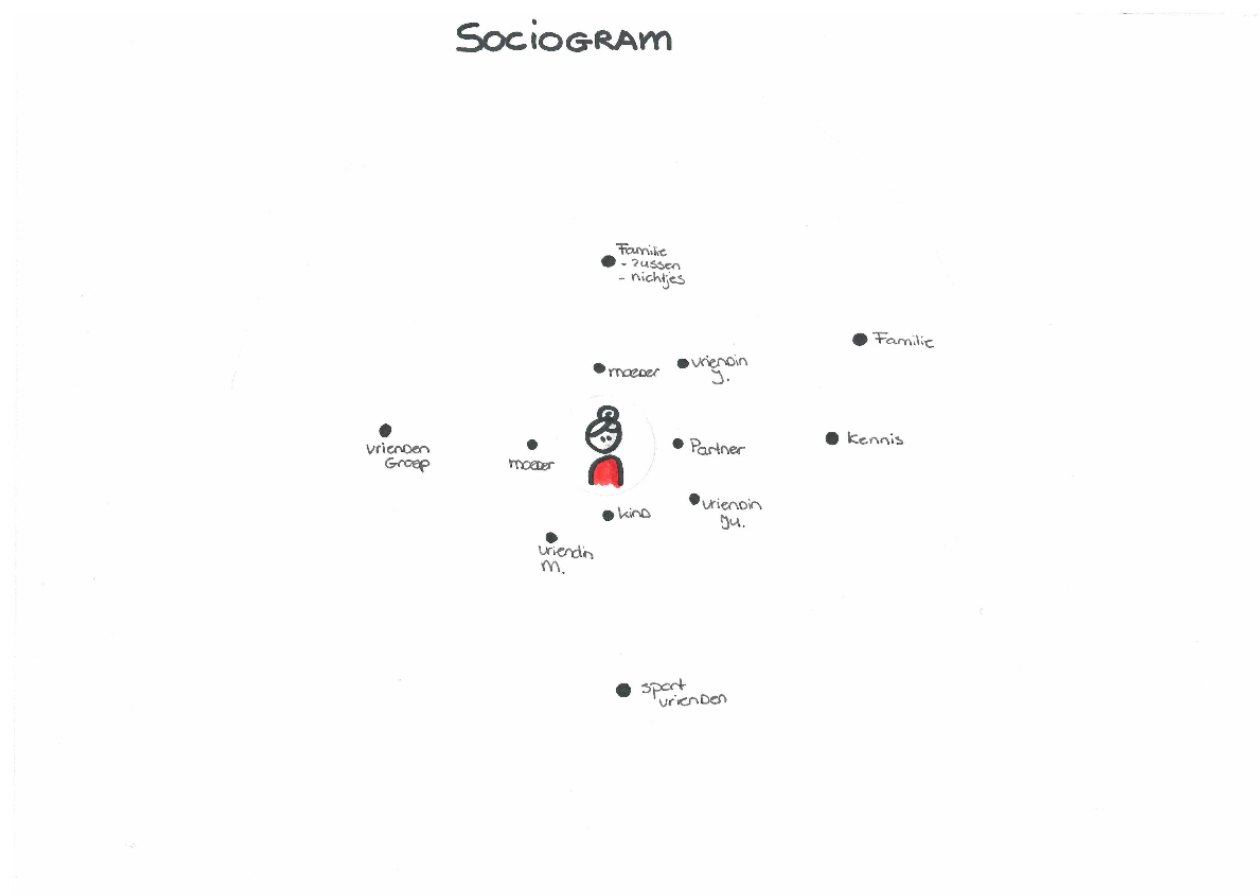
Hoe werkt het?

Vul je eigen naam in in het middelste cirkeltje en schrijf de namen van andere mensen, die dichtbij voelen voor je, in de cirkels om jou heen. Hoe dichterbij iemand voor je **aanvoelt**, hoe dichterbij je diegene zet bij je. Het gaat hierbij zowel mensen met wie je "close" bent, maar ook om mensen met wie je af en toe contact hebt.

Vervolg vragen:

Hoe voelt het om jouw sociogram zo te zien?

Zijn er dingen die je anders zou willen zien?

Naar Welke School of Dagbesteding Ga Je?

Begin met de basisinformatie om te begrijpen naar welke school of dagbesteding de jeugdige gaat of hoe de dag van de jeugdige eruit ziet (als er sprake is van geen schoolgang/dagbestedingsplek). Daarnaast is het belangrijk om goed helder te hebben hoe de dagbesteding van de jeugdige eruit ziet. Vraag dit niet alleen uit bij de jeugdige en het gezin zelf, maar neem ook contact op met de school/dagbesteding (met toestemming van ouders/jeugdige uiteraard). Vraag hierbij ook door naar hoe de jeugdige zich beweegt op school; wat gaat goed, waar wordt de jeugdige blij van etc.

Als het plan naar een ouder wordt geschreven beschrijf hier hoe het werk van de ouder of hoe de ouder zijn/haar dag doorbrengt. Is er sprake van werk, was dat eerder zo, welke opleiding heeft de ouder gedaan etc. Je beschrijft dan ook de schoolgang/dagbesteding van het kind. Als het een jong kind betreft, beschrijf dan de crèche/PSZ bv.

Het kan soms ook van belang zijn voor de samenhang om van meerdere leden uit het systeem te beschrijven hoe zij hun dagen invullen. Denk hierbij weer aan het principe 'need to know of nice to know'.

Goed om te beseffen dat we op alle basisscholen (PO), middelbare scholen (VO) en MBO scholen (SAW) medewerkers van de WIJ hebben zitten. Met toestemming kan je ook met deze collega's contact opnemen.

- **Naar welke school of dagbesteding ga je of hoe ziet jouw dag eruit?** Specificeer het type onderwijs of dagbesteding en geef gedetailleerde informatie.
- **Wat voor type onderwijs of dagbesteding volg je bijv. basisschool, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs, voorschoolse voorziening?**
- **Volg je regulier onderwijs, speciaal onderwijs, MBO, of een voorschoolse voorziening?**
- **Hoe ziet jouw dagprogramma eruit bij de dagbesteding of thuis?** In welke klas de jeugdige zit en het verloop van hun schoolcarrière is cruciale informatie. Niet alleen een opsomming, maar vraag ook goed door over de redenen en eventuele effecten van het verloop.
- **In welke klas zit je nu?**
- **Wat is jouw schoolverloop (bijv. primair onderwijs (P), secundair onderwijs (SO), voortgezet speciaal onderwijs (V(S)O), middelbaar beroepsonderwijs (MBO))?** En de klassen waar iemand in heeft gezeten. Denk aan klas blijven zitten of klas overgeslagen en waarom.
- **Hoe heb je de overgang van het ene onderwijsniveau naar het andere ervaren?** Navraag doen naar eventuele schoolwisselingen en de redenen daarvoor.
- **Zijn er wisselingen van school geweest? Zo ja, waarom?**
- **Was de wisseling vanwege verhuizing, persoonlijke redenen, problemen op school, of een andere reden?**
- **Hoe heb je de wisselingen ervaren?**

Waar lopen jullie/loop jij tegenaan?

Dit is de vraagverheldering (hoofdstuk 4) uit de richtlijn Samen Beslissen over passende hulp.

De vraagverhelderingsfase - 4. Vraagverheldering - Richtlijn Samen beslissen over passende hulp - Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

Bij eenvoudige problematiek zal hier de belangrijkste problematiek naar boven komen en uitgevraagd worden. Bij complexe problematiek beschrijf je hier de basis en ga je de verdieping in bij de volgende stap. En de basis behelst vooral de uitvraag van aard, ernst en urgentie. Hier ga je echt goed je triage doen.

Begin met het in kaart brengen van de uitdagingen en moeilijkheden die de jeugdige en het gezin ervaren. Dit kunnen zorgen, vragen, klachten of klachtgedrag zijn. In deze stap komt vaak ook terug hoe ouders bij WIJ zijn gekomen. Komen ze zelf met een hulpvraag, heeft netwerk aan de bel getrokken, is het een vraag van de jeugdige of juist alleen van ouder(s) over de jeugdige of is dit bijvoorbeeld vanwege een Veilig Thuis melding.

Het is belangrijk om de verschillende leefgebieden te checken zoals werk, wonen, financiën, (geestelijke) gezondheid en netwerk van zowel de jeugdige als ouders. Dit kan ook aanknopingspunten geven om een collega met een ander vakgebied integraal mee te laten kijken.

- **Heb je problemen met je werk of dagbesteding?**
- **Hoe gaat het met je woonsituatie? Zijn er zorgen over waar je woont?**
- **Zijn er financiële problemen of zorgen?**
- **Hoe gaat het met je (geestelijke) gezondheid? Voel je je vaak gestrest, verdrietig, of angstig?**
- **Hoe is je netwerk? Heb je voldoende steun van vrienden, familie, of andere betrokkenen?**

Door deze vragen te beantwoorden, moet de aard en de ernst van de problematiek duidelijk worden. Dit helpt bij het samen beslissen over passende hulp en interventies. De **aard, ernst en urgentie** beschrijf je in dit stuk. In paragraaf 4.1.4. van de Richtlijn Samen Beslissen over Passende Hulp kan je hierbij ondersteunen (zie bijlage). Mocht je bij uitvraging uitkomen op ernstige of urgente signalen, dan schakel je hier al je gedragswetenschapper in om samen lijn uit te zetten en af te stemmen over hoe te handelen.

Wees je hierbij ook bewust van het inschatten van veiligheid en gebruik waar nodig de Richtlijn Kindermishandeling. In de Richtlijn Kindermishandeling vind je naast instrumenten om veiligheid in te schatten, ook de meldcode. Ook op Wijzer vind je alle informatie rondom de meldcode waaronder het meldcode formulier en het veiligheidsplan.

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/>

<https://intranet.groningen.nl/umbraco/wijgroningen/kwaliteitshandboek/meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling/>

Bijlage 5: Ernst, Aard en Urgentie uit de Richtlijn Samen Beslissen over Passende Hulp (Paragraaf 4.1.4.)

4.1.4 Beoordeling van de problematiek

Samen met ouders en jeugdige beoordeelt de jeugdprofessional de problematiek aan de hand van de volgende vragen.

1. Wat is de aard en ernst (type en complexiteit) van het probleem?
2. Is er sprake van probleembesef en van motivatie om te veranderen? En wat is de balans tussen draagkracht en draaglast bij ouders en jeugdige?
3. Welke rol heeft het sociale netwerk al, of zou het sociale netwerk kunnen spelen in de aanpak van de vraag of het probleem?
4. Wat is de urgentie van het probleem (crisis, spoed of regulier)?
5. Conclusie: wat is de hulpvraag en kern van de problematiek? (Eijgenraam et al., 2010).

1. Aard en ernst van het probleem

De jeugdprofessional maakt samen met de ouders en/of jeugdige een eerste inschatting van de aard en de ernst van de problematiek en de veiligheid van de jeugdige. De aard verwijst naar het soort problematiek. De ernst verwijst naar de complexiteit en impact van de problemen. Deze wordt bepaald door het aantal problemen, de mate van verwevenheid, hoe lang al sprake is van de problemen en hoe vaak ze zich voordoen (Eijgenraam et al., 2010).

De aard en ernst afwegend, zijn er vier categorieën in de problematiek te onderscheiden:

- primair problemen bij de jeugdige (gedrag, ontwikkeling);
- primair opvoedingsproblematiek (opvoedingsvaardigheden);
- meervoudige problematiek (zowel kind- als opvoedingsproblemen);
- meervoudige en complexe problemen (onderling verweven problemen op veel gebieden).

2. Probleembesef, motivatie en balans in draagkracht en draaglast

De jeugdprofessional schat van zowel ouders als jeugdige in wat hun draagkracht en draaglast is. Hij kijkt naar de mogelijkheden van ouders en jeugdige, hun ontvankelijkheid voor hulp, sociale steunfactoren en andere beschermende factoren. Daarnaast kijkt hij naar de aard en beleving van de problematiek, de stress die de problematiek veroorzaakt en de gevolgen daarvan voor het dagelijks functioneren. Dit leidt tot een inschatting van de verhouding tussen draagkracht en draaglast, en van de maatregelen die nodig zijn om de draagkracht te versterken en de draaglast te verminderen.

3. Rol van het sociale netwerk

Bij alledaagse opvoed- en opgroevragen of bij lichte problemen bekijken de jeugdprofessional en de ouders en jeugdige samen of het sociale netwerk kan helpen bij het aanpakken van de

Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp / richtlijn / pagina !

hulpvraag. Hiervoor kan de jeugdprofessional de volgende vragen stellen (bijvoorbeeld met behulp van een sociogram of genogram):

- Welke mensen om u heen vinden het belangrijk dat het goed gaat met uw kind?
- Bij wie kunt u terecht voor praktische hulp, informatie en advies, troost en steun?
- Wie kan u helpen om ... (concreet in te vullen afhankelijk van de doelen)?
- Hoe kunt u deze persoon/personen vragen om u hierbij te helpen?

Paragraaf 6.3 gaat uitgebreider op dit onderwerp in, omdat het met name speelt in de fase waarin de jeugdprofessional en de ouders en jeugdige samen beslissen welke hulp nodig is. In de vraagverhelderingsfase is het netwerk meestal niet direct betrokken, tenzij ouders of jeugdige bij het eerste gesprek zelf iemand uit hun netwerk hebben meegenomen.

4. Urgentie

Er zijn drie gradaties van urgentie te onderscheiden: crisis, spoed en regulier. De belangrijkste overweging om te beoordelen of het gaat om een crisis- of spoedzaak is de directe fysieke veiligheid van de jeugdige. Er zijn verschillende alarmsignalen die alertheid vragen van de jeugdprofessional en die bepalen of direct handelen noodzakelijk is. Een alarmsignaal is informatie over de jeugdige of diens omgeving die wijst op een onacceptabel grote kans op ernstig letsel of overlijden van de jeugdige op korte termijn (zie hiervoor Ten Berge & VWS werkgroep instrumenten kindveiligheid, 2012). Ook situaties waarin de problematiek ernstig, langdurig of complex is, en waarin de balans tussen draaglast en draagkracht zo ernstig verstoord is dat een crisis dreigt, worden met spoed behandeld. Dit geldt ook als aantoonbaar is dat de situatie van de hulpvrager op korte termijn kan verslechteren (Eijgenraam et al., 2010).

Bij alarmsignalen is het van belang om te beoordelen of er verantwoordelijke volwassenen zijn die de veiligheid van de jeugdige kunnen garanderen. Is dat niet het geval en wordt de fysieke veiligheid van de jeugdige direct bedreigd, dan is onmiddellijk actie noodzakelijk, bijvoorbeeld door intensieve hulp, een crisisinterventie, of door de jeugdige uit huis te plaatsen (Ten Berge et al., 2012). De jeugdprofessional kan in uitzonderlijke gevallen tot onmiddellijke actie overgaan, als dat in het belang is van de veiligheid van de jeugdige, zonder de ouders eerst op de hoogte te stellen.

Bij signalen van directe fysieke onveiligheid, moet de jeugdprofessional de stappen van de *Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* (Rijksoverheid, 2013) volgen en direct actie ondernemen. De meldcode beschrijft wat jeugdprofessionals moeten doen bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling. Organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren stellen een eigen meldcode en afwegingskader op met daarin in ieder geval deze vijf stappen:

- stap 1: signalen in kaart brengen;
- stap 2: overleggen met een collega. Bij letsel altijd Veilig Thuis inschakelen zodat een deskundige op het gebied van letselduiding erbij betrokken kan worden;
- stap 3: het gesprek met de betrokkene(n) aangaan;
- stap 4: het huiselijk geweld of de kindermishandeling wege. En bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen;
- stap 5: beslissen zelf hulp te organiseren dan wel een melding te doen.

Wat is Jullie/Jouw Verhaal? Wat is het Verhaal van Anderen over Jou/Jullie?

Deze stap helpt bij het identificeren van de ontwikkelbehoeften van de jeugdige, de opvoedingscapaciteiten van de ouders, en de omgevingsfactoren die van invloed zijn op het gezin. Begin met het verzamelen van de verhalen en perspectieven van de jeugdige en het gezin zelf, evenals van anderen die betrokken zijn, zoals leraren, therapeuten en familieleden. Daarnaast ga je met het gezin op zoek naar oorzaken, verklaringen en in stand houdende factoren. In deze stap wil je samen met jeugdige en gezin op een gedeelde visie komen over de hulpvraag.

Vaak is dit stuk meer uitgebreid omdat ouders/jeugdige kunnen vertellen over hoe de ontwikkeling van de jeugdige is verlopen; waren er opvallendheden in de vroege jeugd (alleen dat wat relevant is/likt). Ook over opvoedingsvaardigheden; ouders kunnen soms vertellen hoe zij zijn opgevoed en welke invloed dit heeft gehad op hen als ouders/op hun opvoedingsvaardigheden. Nogmaals; alleen als het relevant is. En over de omgevingsfactoren; is er bijvoorbeeld vaak verhuisd, een scheiding, overlijden van een belangrijk iemand en andere (relevante!) levensgebeurtenissen.

Deze stap kan korter als bij de vraagverheldering duidelijk is geworden dat de problematiek enkelvoudig is. Wanneer de problematiek meervoudig of complex is, ga je in deze stap de samenhang tussen de informatie gaat zoeken

- **Kun je vertellen wat jouw/jullie verhaal is?**
- **Wat zeggen anderen over jou/jullie? (bijv. leraren, vrienden, therapeuten)**

Dit sluit aan bij Hoofdstuk 5 uit de richtlijn Samen Beslissen over Passende Hulp.

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/>

In deze stap geef je antwoord op 3 algemene onderzoeksvragen aan de hand van het Framework. (Department of Health, 2000). Het framework vind je in bijlage 6.

- Hoe ontwikkelt de jeugdige zich en wat heeft hij nodig om zich optimaal te kunnen ontwikkelen? (ontwikkelingsbehoeften).

Denk hierbij aan alle verschillende contexten waarin de jeugdige zich bevindt en op verschillende gebieden (cognitief, sociaal, emotioneel, lichamelijk etc.). Richt je niet alleen op thuis, maar ook op de ontwikkeling op school en naschoolse settingen. Zorg dat je ook contact hebt om te vragen hoe school of de dagbesteding de ontwikkeling van de jeugdige omschrijft. Vraag hierbij naar zowel wat er goed gaat als waar de uitdagingen liggen. Soms heb je het stuk over school al bij dagbesteding/school beschreven, dat is prima, dat hoeft niet dubbel. Het maakt niet heel erg uit waar je dit hebt neergezet, als je het maar hebt beschreven.

- Wat zijn de opvoedingsvaardigheden van de ouders?

- Welke gezins- en omgevingsfactoren beïnvloeden de balans tussen ontwikkelingsbehoeften en opvoedingsvaardigheden

- Hierbij is het belangrijk om zowel de krachten als de zorgen van het gezin en de jeugdige te bespreken. Kijk naar de risico- en beschermende factoren.
- Breng de balans draagkracht-draaglast in kaart. Hoe ervaar je de balans tussen draagkracht en draaglast?
- Wat helpt om de draaglast te verminderen en de draagkracht te versterken?

Er zijn verschillende middelen om dit te onderzoeken. Kijk samen met ouders wat er nog te onderzoeken is en op welke manier je dat doet. In hoofdstuk 5 van de Richtlijn Samen Beslissen over Passende Hulp kan je deze middelen uitgebreider vinden.

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/probleem-en-krachtenanalyse/onderzoeksmiddelen/>

Het beoordelen van de veiligheid kan op verschillende punten in het beslisproces gedaan worden, dus kijk in dit stuk ook altijd naar veiligheid. Hierbij kan je ook een risicotaxatie schrijven waarbij je je mogelijke risico's beschrijft. Denk hier ook aan de Danger Statement vanuit Signs of Safety. Een risicoscenario is een beschrijving van wat er kan gebeuren (in termen van aard, kans en ernst), gekoppeld aan concrete afspraken over wat er moet gebeuren om de risico's te voorkomen of te verminderen. Maak hierbij ook gebruik van de gezinsprofielen als het gaat om veiligheids casuïstiek. <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/inhoud>.

Waar nodig raadpleeg je hier de Richtlijn Kindermishandeling. Dit kan in overleg met je gedragswetenschapper wanneer je niet zeker weet of dit nodig is, maar wanneer er signalen zijn mbt onveiligheid of kindermishandeling, pak je deze er altijd bij. Maak gebruik van de gezinsprofielen en vraag om ondersteuning van de aandacht functionaris Huiselijk Geweld en Kindermishandeling waar nodig (de gedragswetenschapper zijn binnen WIJ Groningen allemaal aandacht functionaris).

Daarnaast maak je samen met het gezin een analyse op oorzaken, verklaringen, risicofactoren, beschermende factoren en instandhoudende factoren. Dit doe je altijd, ook bij enkelvoudige problematiek. Vragen die je hierbij kunnen helpen:

- **Welke factoren bij de jeugdige, de ouders, het gezin en in de omgeving veroorzaken het probleem of houden dit in stand?**
- **Wat maakt dat deze jeugdige met deze ouders en in deze omgeving het (niet of juist wel) goed doet?**
- **Welke hulpbronnen in het gezin en de omgeving zijn er die juist kunnen helpen bij het oplossen van de problemen**

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/probleem-en-krachtenanalyse/analyse/>

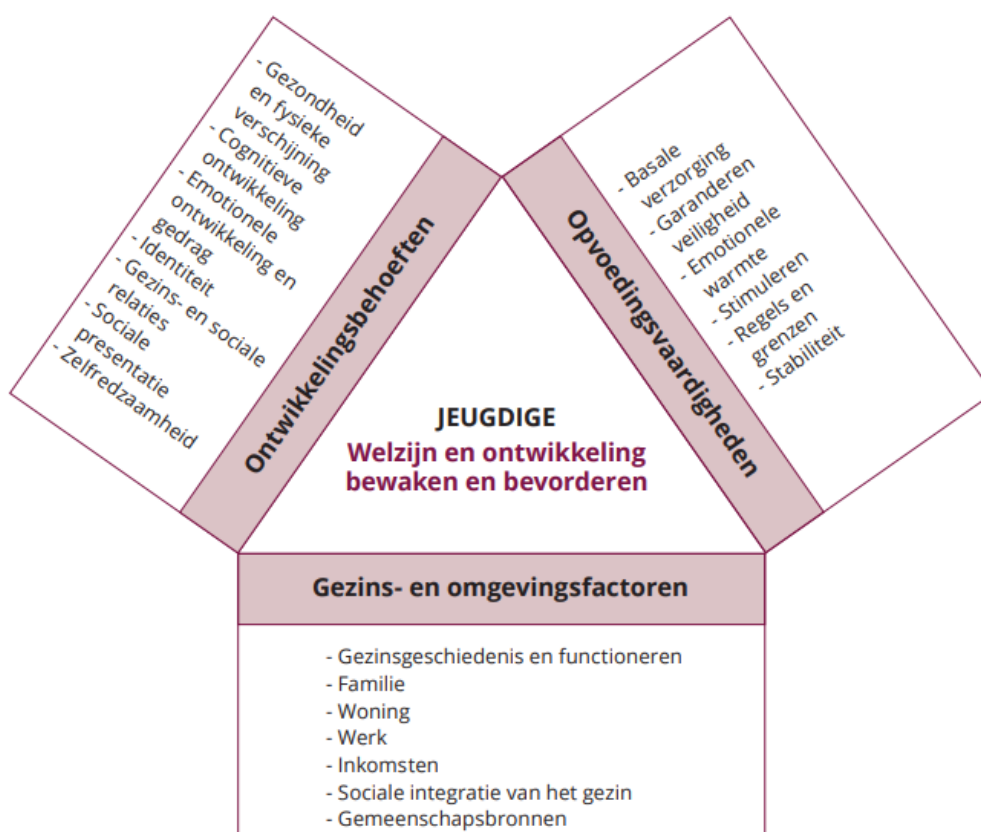
Denk ook aan de infinity loop (zie bijlage 2). Leg de focus op relaties en interactie en zoek naar patronen. Maak gebruik van de kennis (eventueel van collega's) die geschoold zijn in Systemisch Werken. Hierbij kan je een systeemanalyse maken waarbij je van symptoom naar patronen gaat. Je kan daarbij gebruik maken het format systeemanalyse hieronder in de bijlage 7. Daarnaast ook nog even de principes van het Systemisch kompas in de bijlage.

Bijlage 6: Framework

INTRODUCTIE WERKKAART 1

SAMEN
BESLISSEN

Het *Framework for the Assessment of Children in Need and their Families* biedt een inhoudelijk kader voor het besluitvormingsproces, met oog voor de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van jeugdigen (zie hoofdstuk 3 van de richtlijn).

Ontwikkeling van de jeugdige

Gezondheid en fysieke verschijning

- algemene gezondheid, groei en ontwikkeling
- speciale behoeften door bijvoorbeeld ziekte of beperking
- aanwezigheid van letsel (mogelijk als gevolg van kindermishandeling)
- uiterlijke verschijning (bijvoorbeeld kleding, uitgerust/vermoeid)
- lichaamsbeweging en eetgewoonten

Cognitieve ontwikkeling

- taalontwikkeling en taalgebruik
- werkhouding op school (concentratie, niveau)
- voortgang op school, succes- en faalervaringen

Emotionele ontwikkeling en gedrag

- omgaan met emoties en expressie van gevoelens
- hechting
- temperament
- (spel)gedrag thuis, op school en in de omgeving (bijvoorbeeld sportclub)
- sociaal gedrag (contact met leeftijdgenoten en volwassenen)
- reactie op traumatische of stressvolle gebeurtenissen

Identiteit

- de mate waarin de jeugdige zichzelf ziet als individu en als deel van het gezin
- zelfbeeld en zelfvertrouwen
- keuzes maken en initiatief nemen
- gender en/of seksuele identiteit

Gezins- en sociale relaties

- relaties met gezinsleden (ouders, broers/zussen)
- relaties met leeftijdgenoten
- relaties met volwassenen
- empathisch vermogen
- manier van contact leggen met professionals (bijvoorbeeld oogcontact maken, mate van openheid of afweer, mate van weerbaarheid of afhankelijkheid)

Sociale presentatie

- verschijning en gedrag in sociale situaties (passende kleding, passend gedrag, netheid en persoonlijke hygiëne)
- aanpassing aan en houding t.a.v. beperkingen en discriminatie door anderen
- respect voor gezins-, culturele en religieuze waarden en diversiteit

Zelfredzaamheid

- praktische, emotionele en communicatieve vaardigheden die vereist zijn voor toenemende onafhankelijkheid
- oplossingsvaardigheden
- inschatten van eigen veiligheid en risico's

Opvoedingscapaciteiten ouders

Basale verzorging

- voorzien in fysieke behoeften van de jeugdige (voeding, hygiëne, onderdak)
- zorg dragen voor goede gezondheidszorg (bijvoorbeeld bezoek aan huisarts en tandarts, deelname aan vaccinatieprogramma, specialistische hulp)

Garanderen veiligheid

- een veilige leefomgeving bieden
- bescherming bieden tegen mensen die mogelijk gevaar opleveren
- voldoende toezicht houden (of ervoor zorgen dat een andere volwassene dat doet)
- weerbaar maken: bespreken hoe om te gaan met risicovolle situaties

Emotionele warmte

- waardering en respect tonen voor de jeugdige
- empathie en begrip tonen
- sensitief en responsief reageren op de behoeften van de jeugdige
- betrokken zijn bij (activiteiten van) de jeugdige, hem steunen en indien mogelijk aan zijn activiteiten meedoen

Stimuleren

- cognitieve ontwikkeling bevorderen door aanmoediging, communicatie en stimulatie
- voorzien in leermogelijkheden en sociale participatie
- zorgen voor en ondersteunen van onderwijs en succeservaringen

Regels en grenzen

- heldere, realistische grenzen, regels en verwachtingen stellen
- gedrag en emoties van de jeugdige reguleren (leren omgaan met frustraties)
- omgaan met conflicten
- passende verantwoordelijkheden geven

Stabiliteit

- structuur, stabiliteit en continuïteit in opvoeding en verzorging bieden
- voorspelbaar zijn in reacties op de jeugdige
- fysiek en psychisch beschikbaar zijn (van minimaal een vaste opvoeder)

Gezins- en omgevingsfactoren

1. *Gezinsgeschiedenis en functioneren*: wie maken deel uit van het huishouden? Hoe is hun relatie met de jeugdige? Hebben zich hierin belangrijke veranderingen voorgedaan? Welke ervaringen uit de kindertijd dragen de ouders met zich mee? Hebben zich belangrijke gebeurtenissen voorgedaan? Hoe functioneert het gezin (denk ook aan de relatie met broers en zussen en de invloed op de jeugdige daarvan)? Wat zijn sterke en minder sterke eigenschappen van de ouders? Welke moeilijkheden ervaren zij? Hoe is de relatie tussen (gescheiden) ouders?
2. *Familie*: wie zijn deel van de bredere familie? Wie zijn daarin afwezig? Hoe zijn de relaties met de bredere familie? Welke impact heeft de familie op de jeugdige en het gezin?
3. *Woning*: zijn in de accommodatie basisfaciliteiten aanwezig? En voorzieningen die passen bij de leeftijd en de ontwikkeling van de jeugdige en andere huisgenoten? Denk aan interieur en exterieur van het huis en directe omgeving, inclusief de aanwezigheid van gas, water, elektra, kookfaciliteiten, slaapruimte, netheid, hygiëne en veiligheid en de invloed daarvan op het opvoeden van de jeugdige.
4. *Werk*: wie werkt, wat voor werkpatroon heeft diegene en wat is het effect daarvan op de jeugdige? Zijn daarin belangrijke veranderingen geweest (denk aan werkloosheid van de kostwinner)?
5. *Inkomsten*: is er voldoende geld om in de behoeften van de jeugdige en het gezin te voorzien?
6. *Sociale integratie van het gezin*: in welke mate is het gezin geïntegreerd of geïsoleerd? Hoe zien de peer-groepen, vriendschappen en het sociale netwerk van zowel jeugdige als ouders eruit? Hangen ouders een geloof of religie aan en hoe zijn hun relaties met mensen binnen deze kring? Welk belang hechten ze eraan?
7. *Gemeenschapsbronnen*: welke faciliteiten en diensten zijn er in de buurt? Denk aan universele diensten van primaire gezondheidszorg, dagopvang en scholen, transport, winkels, vrijetijdsactiviteiten en plekken voor religieuze samenkomsten. Het gaat om zowel de beschikbaarheid als het niveau van de voorzieningen en de invloed daarvan op het gezin.

Bijlage 7: Format Systeemanalyse, 6 lenzen en Systemisch Kompas

Format Systeemanalyse

Cultuur

Samenleving

Naasten

Ouderrelatie

Partnerrelatie

Individu

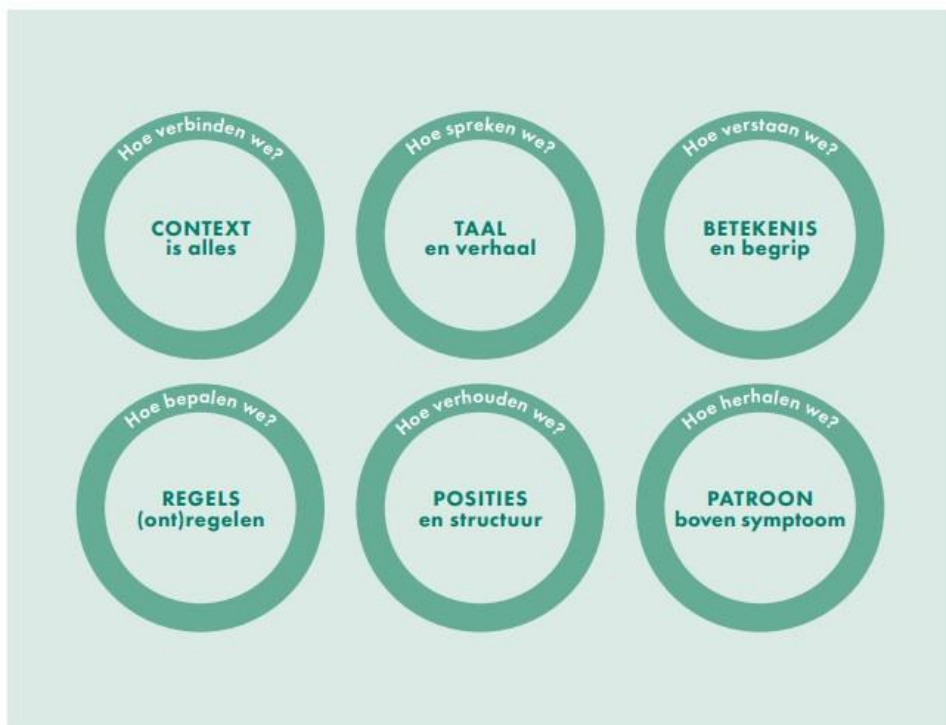
Biologie

Je kunt je innerlijke dialoog hieronder delen:

Als je al hypothesen hebt kun je die hier beschrijven:

ZES LENZEN

SYSTE
MISCH
GILDE

SYSTEMISCH KOMPAS

SYSTE
MISCH
GILDE

Welke hulp hebben jullie/jij eerder gehad?

Hierin beschrijf je welke hulp jeugdige/ouders/gezin eerder hebben gehad. Dit mag waar relevant ook kort, maar je beschrijft altijd: Wanneer, Waar/Wie, Doel en Resultaat. Dit kan je een beeld geven van werkzame factoren, maar ook om te voorkomen om iets in te zetten wat al vaker is ingezet maar niet gewerkt heeft. Belangrijk dat ouders en jeugdige dit ook weten en als je je informatie ergens vandaan haalt dat je dan toestemming nodig hebt. Zorg dat je dit goed afstemt. Ook goed om af te stemmen als er eerder hulp via/bij WIJ is geweest (afgesloten dossier) dat je niet zomaar het dossier leest maar afstemming zoekt hierover. Je hebt ook daadwerkelijk toestemming nodig als er een traject is/is geweest van iemand van hetzelfde adres maar niet degene die hulp vraagt. Bijvoorbeeld moeder vraagt hulp en er is eerder hulp geweest op naam van vader of een kind. Ook als er andere disciplines van WIJ zijn betrokken geweest kan je niet zomaar in het dossier kijken; stem af met de inwoners wat je in WIZ ziet en of het oké is om dat in te zien/degene te bellen.

Onderstaande vragen kunnen je hierbij helpen:

- **Voor welke vraag is deze hulp ingezet, wat waren de doelen?**
- **Wanneer was het?**
- **Wie heeft deze hulp aangevraagd/ingezet?**
- **Welke organisatie heeft deze zorg uitgevoerd?**
- **Wat is het resultaat van de hulp geweest?**
- **Wat was helpend en wat hielp echt niet en waarom niet? Let hierbij echt op de werkzame factoren. Bijvoorbeeld: op inzicht sloot het niet aan, op instructie wel. Of mannelijke hv werkte niet, vrouwelijke wel).**

In het kort de belangrijkste dingen onder elkaar geschreven:

In dit stuk schrijf je het Samenhangend Beeld. Alle informatie wat je eerder hebt beschreven komt hier samen. Daarom kan hier geen nieuwe informatie beschreven worden. Je beschrijft wat de samenhang is tussen de 3 onderzoeksvragen van framework: ontwikkelbehoeften, opvoedcapaciteiten en gezins-omgevingsfactoren. Hierin neem je de oorzakelijke en in standhoudende factoren mee. Wat zijn risico's factoren en wat zijn beschermende factoren en hoe werkt dit allemaal op elkaar in. Wat hangt samen met elkaar en wat heeft invloed op elkaar. Zo beschrijf je de kern van de problematiek van dit gezin en deze hulpvraag. Neem hierin ook goed de visie van de jeugdige en het gezin mee. Deze kan ook anders zijn dan die van ons. Daar ben je dan twee stappen hiervoor al bewust van geworden. De verschillende visies kan je hier beschrijven. Bijvoorbeeld: *"WIJ ziet een samenhang tussen het boze gedrag van jou, Tim met de ruzies die je ouders hebben. Jan en Ria, jullie zien dit niet, jullie denken dat het boze gedrag van Tom vooral komt door zijn omgang met in jullie ogen verkeerde vrienden."*

Wees beknopt en relevant en dat kan best ingewikkeld zijn maar houd het echt beknopt! Paragraaf 5.4. van de Richtlijn Samen Beslissen over Passende hulp kan je hierbij helpen en zegt het volgende:

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/probleem-en-krachtenanalyse/samenhangend-beeld-van-de-problematiek-opstellen/>

Het is een samenhangende beschrijving van wat er aan de hand is (onderkennende diagnose) en welke verklaringen er zijn voor wat er goed en niet goed gaat in een gezin (verklarende diagnose). Het leidt tot aanknopingspunten voor de hulp (handelingsgerichte diagnose). Door problemen in

verschillende domeinen met elkaar in samenhang te brengen, wordt duidelijk hoe verschillende problemen elkaar beïnvloeden en te doorbreken zijn.

Waar willen jullie/wil je naartoe werken?

In dit stuk staat Hoofdstuk 6 van de Richtlijn Samen Beslissen over passende hulp centraal. Nu helder is wat de kern van problematiek is, ga je samen afstemmen waar je dan naartoe wilt werken. Dit kan op verschillende levensgebieden zijn, maar relateert aan de problemen/hulpvraag uit de analyse. Doelen zijn altijd positief geformuleerd, dus gericht op wensen: wat wil je leren of bereiken.

Maak onderscheid tussen einddoel en tussendoelen. Soms is een doel lange termijn en kan je in de tussentijd als wel kleinere doelen inzetten om toe te werken naar het einddoel. Bijvoorbeeld: HH inzetten om de draagkracht te vergroten. Denk hierbij integraal. Bedenk dat een hulpvraag over een kind soms een oplossing vraagt bij ouders/ hulpverlening voor ouders.

Volgende vragen kunnen je daarbij ondersteunen:

- **Wat wil je/willen jullie bereiken?**
- **Wat is het meest belangrijke doel?**
- **wat is nodig om op (zeer) korte termijn aan te werken en wat kan later/langer termijn?**
- **Wat is een obstakel om dit doel te bereiken en wat is een steunbron?**
- **Waar hoop je op?**
- **Zou je het anders willen en wat zou je anders willen?**
- **Wie is er op de hoogte van jouw situatie en wat zou diegene jou toewensen?**
- **Stel dat het probleem er niet meer is. Wat is er dan veranderd in je leven?**
- **Waarvan zeg jij: Daar heb ik wat aan?**

Om doelen te concretiseren kun je ook de schaalvragen of wondervraag vanuit het oplossingsgericht werken gebruiken. Paragraaf 6.1 en 6.2 uit de Richtlijn Samen beslissen over passende hulp geven je ook tips over de type vragen die je hiervoor kan gebruiken. In de bijlage 8 hieronder staat nog meer informatie over de wondervraag.

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/doelen-opstellen-en-beslissen-over-hulp/samen-doelen-stellen/>

Bijlage 8: De wondervraag

Wat is de wondervraag?

“Als jouw probleem er morgen ineens niet meer zou zijn. Wat doe je dan wel, wat je nu niet doet?”

Denken in problemen is iets wat een mens veel doet. We analyseren problemen tot in detail, in plaats van dat we focussen op de oplossingen. Het is echter heel verfrissend en helpend om te focussen op waar je heen wilt in plaats van waar je vandaan komt. De wondervraag is een gesprekstechniek waarbij je vraagt aan de jeugdige en gezin hoe zijn of haar situatie eruit zou zien als het probleem of de klacht opeens door een wonder in de nacht verdwenen zou zijn. Door de wondervraag te stellen, verschuift de aandacht van de jeugdige/gezin op wensen en mogelijke oplossingen in de toekomst, in plaats van op het probleem. De antwoorden op de wondervraag geven meestal concrete actiepunten voor het vervolg en de doelen.

Waarom werkt de wondervraag?

Het nadenken over de wondervraag en het beantwoorden ervan geeft de jeugdige/gezin een actieve en oplossingsgerichte mindset.

Hoe zet je de wondervraag in?

Het helpt om de wondervraag in te leiden en de jeugdige mee te nemen in je verhaal. Een voorbeeld:

“Stel je voor... Je gaat zo weg hier.. Je komt thuis, eet je avondeten en gaat naar bed... Gedurende de nacht gebeurt er een wonder. ‘S ochtends als je wakker wordt, zijn je klachten of problemen er niet meer. Wat zou het eerste zijn waar je aan merkt dat het wonder gebeurd is? Waar aan nog meer? Wat doe je nu wel, wat je eerst niet deed? Welke veranderingen merken andere mensen aan jou?”

Tips voor het juist inzetten van de wondervraag in de praktijk

Soms vinden mensen het moeilijk om de wondervraag te beantwoorden. Ze komen immers naar jou toe omdat hij of zij een probleem of negatieve gedachten heeft. Hierbij enkele tips:

- Als de jeugdige/gezin niet weet wat hij of zij moet antwoorden en steeds maar “ik weet het niet” zegt, daag ze dan toch voorzichtig uit en zeg: “doe eens alsof je het wel wist, wat zou het dan zijn?” Geef hierbij genoeg ruimte om na te denken en heb geduld. Een stilte mag zelfs wel 9 seconden duren. Dit vinden we zelf soms ongemakkelijk maar sommige mensen zitten zo vast in het idee dat hun probleem onveranderlijk is, dat het even duurt voordat positieve gedachten tot ze komen.
- Een goede tip in combinatie met de wondervraag is het gebruik van schaalvragen. Voorbeelden hiervan zijn: “van schaal 0 tot 10, hoe dichtbij ben je bij je doel?” / “hoe lukt het je om (al) op dat cijfer te zitten?” / “hoe ziet een stap naar een hoger cijfer eruit?”. Door het stellen van schaalvragen kun je mensen laten nadenken over hoe gewenst gedrag eruit ziet. Ook kun je hiermee de effectiviteit van de behandeling meten over tijd.
- Als de jeugdige/gezin aangeeft dat het wonder bij een andere persoon moet gebeuren, bijvoorbeeld “het wonder is dat mijn buurman weg gaat en ergens anders gaat wonen”, dan is het belangrijk om het gesprek terug te brengen naar het gedrag van de jeugdige/gezin zelf. Stel dan bijvoorbeeld de vraag: “wat zou jij anders doen als die buurman weg zou zijn?”

Wat kunnen jullie/kun je zelf? Wie of wat zou jullie/jou kunnen helpen?

Hier beschrijf je wat mensen zelf zouden kunnen doen om dat te bereiken wat ze willen. Je werkt vanuit de doelen naar wat daar voor nodig is. Je kan dit ook per doel opsplitsen. Mogelijk kan het gezin een deel zelf doen om het doel te behalen en is er voor een ander klein stuk bijvoorbeeld iemand uit het netwerk nodig. Of soms is er voor een (groot) deel geïndiceerde zorg geëigend maar kan het gezin of netwerk wel een klein gedeelte zelf doen. Je zoekt hierbij naar iemands eigen kracht, de uitzonderingsvragen kunnen hierbij ook helpen. Paragraaf 6.3. beschrijft deze stap.

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/samen-beslissen-over-passende-hulp/doelen-opstellen-en-beslissen-over-hulp/eigen-mogelijkheden-van-het-gezin-verkennen-en-het-sociale-netwerk-mobiliseren/>

Vragen die hierbij kunnen helpen:

- Wat heb je al geprobeerd om dit probleem te verminderen of voorkomen?
- Wie heb je al gevraagd om je bij dit probleem te helpen?
- Wat kun je al of wat heb je al, dat jou kan helpen bij jouw doelen?
- Wat kan jou tegenwerken bij het behalen van jouw doelen?
- Wat heb je nodig om jouw doelen te bereiken?
- Wie heb je nodig om jouw doelen te bereiken?
- Wie kan of kunnen je helpen om jouw doelen te bereiken?
- Wanneer wil je jouw doelen bereikt hebben?

Denk hierbij ook aan het FamilieGroepsplan, inzet JIM of een vrijwilliger, algemene voorziening (BJH), zorgverzekering. Ook de netwerkintake kan helpen als methodiek om informatie te gebruiken. Aan de hand van de aard van de problematiek kan je gebruik maken van de juist Richtlijn Jeugdhulp en Jeugdbescherming om passende interventies te raadplegen. Ook de Keuzehulp van het NJI heeft werkkaarten die je hierbij kunnen ondersteunen.

<https://www.richtlijnenjeugdhulp.nl/gezinnen-met-meervoudige-en-complexe-problemen/aanpak-en-interventies/gezinsplan> (Informatie over het familiegroepsplan)

<https://www.nji.nl/uploads/2021-05/Factsheet-familiegroepsplan-2016.pdf>

<https://intranet.groningen.nl/umbraco/wijgroningen/kwaliteitshandboek/jim-jouw-ingebachte-mentor/>

[Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming](#)

<https://www.nji.nl/effectieve-jeugdhulp/keuzehulp-jeugd-gezin>

In dit stuk beschrijf je niet de productcode, maar benoem je bijvoorbeeld het type hulp. Bijvoorbeeld: *“Tina, jij geeft aan dat je hulp nodig hebt bij het grenzen stellen aan het gedrag van Piet. Voor deze hulp is iemand nodig die dit voor zijn beroep doet.”*

Of: “Bram en Marieke, jullie geven aan dat jullie hulp nodig hebben om samen afspraken te kunnen maken over Susan nu jullie gescheiden zijn. Dit hebben jullie een aantal keer zelf geprobeerd en met familieleden, maar het is nog niet gelukt om goede samenwerkingsafspraken te maken als ouders van

Susan. Jullie geven aan hierbij de hulp van een expert op het gebied van scheiding te willen om goede afspraken over de opvoeding van Susan te maken. “

Mocht er gespecialiseerde zorg nodig zijn, is er jeugdwet nodig en vul je Plan en Aanvraag jeugdhulp in. Dit is ook nodig als ouders het niet eens zijn met de in te zetten hulp, dit benoem je dan in de afspraken. Ouders en jeugdige hebben recht op een onderzoek en kunnen daar tegen in bezwaar gaan. Daarmee kan je het met dit hele plan met elkaar eens zijn op inhoud, alleen niet met de in te zetten aanbieder.

Afspraken

Hier zet je alle gemaakte afspraken naar. Wees concreet en duidelijk over de afspraken. Met wie maak je de afspraak, waarover en wanneer is er weer contact over deze afspraak.

Bijvoorbeeld: Tina, jij zoekt samen met de buurvrouw uit op welke dag Piet bij haar kan zijn. Voor 3 december laat je dit via de mail weten. Het WIJ team vraagt een collega van basis jeugdhulp om jullie te helpen. Basis jeugdhulp zal zo snel mogelijk telefonisch contact op nemen voor een kennismaking. En over 6 maanden zullen we weer bij elkaar komen om te kijken hoe het dan met jullie gaat. Het WIJ Team zal volgende week via de mail een datum sturen voor deze afspraak. Als er in de tussentijd iets is kunnen zowel jij, Piet als jij, Tina contact met het WIJ Team opnemen. Of: Tina, we zijn het met elkaar eens dat je hulp wilt bij het leren grenzen stellen aan het gedrag van Piet. In Groningen wordt dit geboden worden door de Algemene voorziening Basis Jeugdhulp. Jij hebt aangegeven dit niet te willen. Je wilt graag hulp van Aanbieder X omdat jouw buurvrouw daar goede ervaringen mee heeft. WIJ Groningen zal een plan en aanvraag jeugdhulp invullen zodat jullie daar aan kunnen geven dat je niet Basis Jeugdhulp wil, maar Aanbieder X.

Beschrijf ook goed met wie je de afspraken maakt en beschrijf ook wie er regie voert en waarover (vergeet hierbij niet de ketenpartners). Dus kijk goed naar het verschil tussen casusregie en procesregie. Als je hier vragen over hebt, stem je af met je gedragswetenschapper of praktijkbegeleider. Tip om bij een pleegzorgzaak extra aandacht te hebben voor taak- en rolverdeling. Beschrijf ook wanneer jullie weer bij elkaar komen voor een evaluatie of afsluiting. Je kan hier (tijdelijke) afspraken noteren over omgang, thuiskomt tijden, (afwijkende) schoolgang, wie brengt wie waarnaar toe. Voor veiligheidsafspraken vul je het Veiligheidsplan in (WIJZER) en verwijst je hiernaar in je plan. *Bijvoorbeeld: We gaan samen een veiligheidsplan maken. WIJ zal deze volgende week met de mail sturen naar jullie.* Hier kan je ook de contactgegevens kwijt van alle betrokkenen (zowel netwerk als professionals).

Akkoord

Er hoeft geen handtekening onder dit document. Er is wel een akkoord nodig, anders kan je lastig verder in de samenwerking als de jeugdige/ouder het niet eens is met de inhoud/analyse. Ouders kunnen hier ook bij aangeven dat ze niet akkoord zijn met de inhoud en waarom. Dat is oke. Soms betekent dit dat er wel hulp kan worden aangevraagd; vader is het niet eens met de inhoud bijvoorbeeld maar gaat wel akkoord met hulpverlening voor zijn zoon. Soms betekent het dat ouders het wel eens kunnen zijn met de kern van de problematiek maar niet met de door WIJ passen gevonden zorg. Ook dat kunnen ze dan beschrijven. En soms betekent dit dat er dan niet verder gegaan kan worden binnen vrijwillig kader. Dan is het goed om met jouw gedragswetenschapper te wegen wat dan een passende stap is. Het kan ook zijn dat een ouder of jeugdige het op grote lijnen eens is, maar toch nog kwijt wil dat hij of zij het bijvoorbeeld niet eens is met wat de andere ouder vindt. Dit mogen ze dan in het opmerkingen vak aanvullen.

Als er feiten niet kloppen moet dat aangepast worden. Als het gaat om een interpretatie kan je dat toevoegen aan de analyse. Het mooiste is als je toestemming hebt om het plan met alle belangrijke betrokkenen te bespreken. Maar denk hierbij ook aan de regels rondom privacy van jongeren. Vanaf 12 jaar moet een jeugdige dit plan , naast een ouder ook akkoord bevinden. Mocht je hiervan afwijken onderbouw dit in het dossier. Vanaf 16 jaar heb je toestemming van de jeugdige nodig om dit te delen met ouders tenzij het gaat over verblijf. Als het gaat om alleen opvoedondersteuning aan de ouder hoeft de jeugdige, ook boven de 12, of de andere gezaghebbende ouder daar geen akkoord op te geven.

Gezinsanalyse Evaluatie en Vervolg

Om het cyclisch werken te bevorderen maak je in een casus 1 keer het Gezinsanalyse StartPlan en daarna altijd een Gezinsanalyse Evaluatie en Vervolg. Deze is opgebouwd om de beslisacyclus opnieuw te doorlopen. Er zijn vaste momenten om deze in te vullen:

- **Bij een evaluatiemoment/herindicatie**
- **Bij een nieuwe hulpvraag**
- **Bij stagnerende hulp: hierbij kan het nodig zijn om eventueel de analyse te herzien**
- **Bij grote, nieuwe ontwikkelingen binnen het gezin, bij de jeugdige: Ook hierbij kan het nodig zijn om tot een nieuwe analyse en samenhang te komen**
- **Bij afsluiten**

Dit kan in de praktijk betekenen dat de analyse kort en bondig kan zijn wanneer het gaat om een evaluatiemoment/herindicatie waar blijkt dat er op inhoud niet veel veranderd is. Echter kan het ook uitgebreid zijn als er veel gebeurd is en er een nieuwe analyse nodig is. Deze nieuwe/herziene analyse beschrijf je dan in Gezinsanalyse Evaluatie en Vervolg. Als het Startplan eenmaal af is, staat deze vast, alles wat verandert, anders gaat lopen beschrijf in Evaluatie en Vervolg.

Het plan is op grote lijnen gelijk op de gezinsanalyse start, met een aantal nuance verschillen.

Persoonlijke gegevens

Dit is hetzelfde als bij de gezinsanalyse start.

Wie is er belangrijk voor jullie/jou?

Belangrijk om dit opnieuw door te nemen. Neem het stuk uit het vorige plan (dit hoeft dus niet altijd de Gezinsanalyse Start te zijn, maar kan ook de vorige Gezinsanalyse Evaluatie en Vervolg zijn) als uitgangspunt. Wanneer er geen veranderingen zijn kan je het overnemen uit het vorige plan. Wanneer er veranderingen zijn benoem je dat hier en pas je dat kort aan. Hoe dat komt (bv ouders gescheiden in de tussentijd, meerdere kinderen in het gezin gekomen, opa woont sinds kort in het gezin, belangrijke buurman is verhuisd etc.) kan je later in het plan dieper op in gaan, als dit relevant is! Maar wanneer er eerder bijvoorbeeld een stiefvader in huis woonde en nu niet meer, moet je dit beschrijven en is het goed om verder uit te vragen deze stiefvader nog belangrijk is voor de jeugdige en hoe dat contact is. Het kan ook zijn dat de jeugdige in de tussentijd niet meer thuis woont.

Als er heel veel veranderd is kan het waardevol zijn om het genogram opnieuw te maken, om mogelijk meer informatie over de onderlinge relaties te krijgen. Maar meestal kan je terugvallen op het oude genogram of deze iets aanpassen bij bijvoorbeeld geboortes, scheidingen of overlijden.

Blijf alert op gezag. Zeker als er zittingen zijn geweest rondom omgang en hoofdverblijf is het goed om dit opnieuw uit te zoeken.

In het kort de belangrijkste dingen onder elkaar geschreven uit het vorige plan

Dit kan je overnemen uit het vorige plan. Let er op dat dit niet altijd de Gezinsanalyse Start is. Je neemt altijd het samenhangend beeld uit de laatste/vorige plan over. Noem wel de datum van het vorige plan!

Hiermee zorg je dat we de grote lijn vasthouden wat betreft de gedeelde visie op de kern van de problematiek en nemen we dit als uitgangspunt en vanuit daar kijken we of en wat er is veranderd.

Waar lopen jullie/loop jij nu nog tegenaan?

Hier kom je opnieuw bij de vraagverheldering. Hierin geef je aan waar men nu nog tegen aan loopt of waarom je op dit moment bij elkaar zit voor een evaluatiemoment. Soms is er een melding bij VT, soms heeft school zorgen, soms stagneert de hulpverlening of blijkt dat dit helemaal niet van de grond komt, ondanks eerdere consensus op kern van de problematiek en leek het gezin/jeugdige gemotiveerd. Hier heb je ook weer contact met school/derden om te vragen hoe het nu gaat. Belangrijk om goed mee te nemen wat de startpositie van het vorige plan was en of er (kleine) verandering waar te nemen is en waar die verandering dan op zit. Oplossingsgericht vragen kunnen je hierbij helpen, bijvoorbeeld de uitzonderingsvragen.

In het geval van afsluiting kan hier dus bijvoorbeeld komen te staan dat ze geen hulpvraag meer hebben en dat je vanwege het afsluiten van het traject bij elkaar zit.

Waar hebben jullie/jij aan gewerkt en wat hebben jullie/jij bereikt?

Dit onderdeel is de kern van de evaluatie. Hier kijk je samen met het gezin/jeugdige naar waar ze aan gewerkt hebben. Vaak doe je dit samen met het verslag van een zorgaanbieder of aan de hand van een evaluatiegesprek. Dit leg dan naast waar ze nog tegen aan lopen. Steek positief in, maar kijk ook goed naar wat nog behaald moet worden. Bedenk goed welke informatie je echt nodig hebt ('need to know' of 'nice to know') en beschrijf dat.

Als je wel hele verslagen van de zorgaanbieder krijgt zorg dat je toestemming hebt van de gezaghebbende/jeugdige om dit in het dossier op te slaan en vermeld dit in WIZ.

Vragen die hierbij kunnen helpen:

- **Waar is aan gewerkt?**
- **Wat heeft gewerkt?**
- **Wat maakte dat dit werkte?**
- **Wat zijn de resultaten?**
- **Welke doelen zijn behaald?**
- **Wat is nog de vraag en waarom?**

Afhankelijk van de vraag kan dit stuk lang of kort zijn. Bij een 1^e herindicatie kan het heel goed zijn dat er bepaalde omstandigheden zijn waarom een verlenging nodig is. Zo kunnen er bv wachtlijsten

zijn geweest of het kennismakingsproces heeft langer geduurd. Geef dit hier goed weer, zo kunnen we ook eventuele trends bij bepaalde zorgaanbieders signaleren.

Bij een 2^e herindicatie moet je hier goed uitvragen wat maakt dat de ingezette hulp tot nu toe nog niet het gewenste resultaat heeft gehad om te kunnen wegen of het wel de juiste hulp is.

Bij een nieuwe hulpvraag of herziende analyse door vele nieuwe gebeurtenissen kan de evaluatie helpen je werkzame factoren te laten zien. Deze kunnen aanknopingspunten geven voor het vervolg.

Hoe is jullie/jouw verhaal verder gegaan?

Hierin beschrijf je wat er is veranderd t.o.v. het vorige plan. Dit doe je opnieuw aan de hand van het Framework. Je beschrijft hier alleen nieuwe dingen. Als je afsluit en er zijn geen nieuwe dingen die relevant zijn zet je dat neer.

Vragen die je kunnen helpen:

- **Wat is er anders gegaan?**
- **Hoe zijn patronen doorbroken?**
- **Zijn er gesprekken anders gegaan?**
- **Is er gedrag anders?**
- **Zijn er nieuwe dingen gebeurd?**
- **Zijn er situaties veranderd?**
- **Wat is nu het meest belangrijke probleem?**
- **Waarom loopt het zoals het loopt?**

Ook hier bespreek je weer de oorzakelijke en in stand houdende factoren. Je kijkt naar de risico- en beschermende factoren, draagkracht-draaglast en de cirkel van betekenis: focus op relatie en interactie, zoek naar patronen.

In het kort de belangrijkste dingen onder elkaar geschreven:

Je kan het samenhangend beeld van het vorige plan aanvullen of aanscherpen. Wanneer informatie niet meer speelt of relevant is, haal je het uit het samenhangend beeld. Zo voorkom je dat er informatie van jaren geleden als actueel wordt gezien. Het kan ook zijn dat er een volledig nieuwe vraag met nieuwe informatie is en dat je het samenhangend herschrijft.

Het is ook mogelijk dat er geen of minimale veranderingen zijn, dan zal het samenhangend beeld gelijk zijn of mogelijk ook verslechterd. Dit beschrijf je dan, daarin neem je mee waardoor dat komt. Dit kan niet als er veel nieuwe informatie uit de analyse naar voren is gekomen of er aan andere hulpvraag is.

Als het gaat om afsluiten zal je het samenhangend beeld aanpassen waarin je de veranderingen beschrijft.

Er kan nooit een samenhangend beeld overgenomen worden zonder toelichting/aanvulling. Als er nog geen verandering is zullen er omstandigheden zijn geweest waarom dat is. Zo hebben we bijvoorbeeld de verkeerde hulp ingezet of zijn er omstandigheden bij een zorgaanbieder geweest

waardoor er nog geen verandering is. Dit beschrijf je en voeg je toe aan het eerdere samenhangende beeld.

Waar willen jullie/Wil je nu naartoe werken?

Hier beschrijf je de nieuwe doelen van de jeugdige/gezin. Het kan zijn dat sommige doelen (deels) blijven staan omdat ze nog niet behaald zijn of dat er volledig nieuwe doelen zijn. Dit doe je op dezelfde manier als in de gezinsanalyse start.

Bij afsluiting zullen er mogelijk geen doelen meer. Je kan hier nog wel denken aan een doel om het geleerde vast te houden of te bestendigen voor het gezin zelf, zonder dat dit hulpverlening nodig heeft.

Wat kunnen jullie/kun je zelf? Wie of wat zou jullie/jou kunnen helpen?

Ook in deze analyse wordt gekeken naar wat de jeugdige/gezin zelf zou kunnen doen. Mogelijk is meer draagkracht of meer vertrouwen in of vanuit het netwerk. Mogelijk kan je ook afschalen van geïndiceerde zorg naar een algemene voorziening. Mogelijk kan er afgesloten worden en kan je kort verwijzen naar dat de rest door het gezin zelf wordt opgepakt.

Denk hier weer aan de instructie aan de gezinsanalyse start. Je formaliseert geïndiceerde hulp pas in plan en aanvraag jeugdhulp.

Afspraken

Net als bij de gezinsanalyse start leg je hier alle afspraken vast. Als je afspraken meeneemt uit het vorige plan benoem ze hier dan opnieuw. Ook als je afsluit beschrijf je hier afspraken, bijvoorbeeld dat de jeugdige de komende 3 maanden nog kan bellen als er iets is, of wat die dan doet als het probleem zich weer voordoet.

Maak bij afsluiting ook concrete afspraken. Is er bijvoorbeeld na een periode nog een keer contact, wanneer gaan we het dossier van monitoren naar afsluiten zetten. Met wie kan de jeugdige/gezin contact opnemen als ze na een bepaalde periode weer wat nodig hebben?

Akkoord

Hier gelden dezelfde principes als voor de gezinsanalyse start. Akkoord is alleen nodig op inhoud en deze vermeld je in het dossier.

Deel 2: Plan en aanvraag jeugdhulp

Inleiding

Stichting WIJ Groningen (hierna: de WIJ) doet in opdracht van de gemeente Groningen (het college van B&W) onderzoek naar de vraag voor jeugdhulp van inwoners. Zo'n vraag leidt niet altijd tot een aanvraag voor individuele jeugdhulp. Als zo'n vraag wel leidt tot een aanvraag vul je dit stuk 'Plan en Aanvraag Jeugdhulp' in. Dit vul je dus altijd in als de inwoner, de ouder of de jeugdige, een aanvraag voor individuele jeugdhulp wil doen. Het kan dus zijn dat je als professional adviseert om geen individuele jeugdhulp in te zetten, maar vrij toegankelijke jeugdhulp zoals de Basis Jeugdhulp (hierna: BJH). Ook dan moet je dit plan invullen. Daarbij is het goed om te weten dat bij een advies om individuele jeugdhulp af te wijzen, goed gemotiveerd moet waarom het advies is om de individuele jeugdhulp af te wijzen. Daarvoor is ook dit plan.

Dit plan vul je ook in wanneer tijdens de Triage blijkt dat BJH passend is, maar de inwoner hiermee niet instemt. Dan moet je ook alle onderzoekstappen doorlopen zoals genoemd in dit plan (naast de gezinsanalyse start).

Per onderdeel van het plan wordt uitgelegd wat van je wordt verwacht op te schrijven in dit plan.

Belangrijk om vooraf nog weer goed het woonplaatsbeginsel te controleren. Wees ook alert dat als BRP niet synchroniseert dit een signaal kan zijn dat een bewoner niet meer in Gemeente Groningen woont. Bij twijfel altijd uitzoeken. Denk hierbij ook aan gescheiden ouders en waar het kind ingeschreven staat, niet alle ouders hebben dit scherp.

[https://jeugd.schulinck.nl/dossiers/dossier/1900?search\[return_url\]=%252Fsearch%252F%253Fq%253D%2526disabled_synonyms%253D%2526filter%253Dcontent%253Adossier&search\[return_message\]=Terug%20naar%20het%20zoekresultaat&search\[highlight\]=&utm_search_result_page=1](https://jeugd.schulinck.nl/dossiers/dossier/1900?search[return_url]=%252Fsearch%252F%253Fq%253D%2526disabled_synonyms%253D%2526filter%253Dcontent%253Adossier&search[return_message]=Terug%20naar%20het%20zoekresultaat&search[highlight]=&utm_search_result_page=1)

Bij zaken waar het gaat over deskundigheid is het belangrijk om naast de namen van de betrokkenen ook hun expertise gebied te noemen. Wees ook bewust dat je, waar nodig, deze expertise van buitenaf kan halen. Bijvoorbeeld: Gedragswetenschapper benaderd met expertise over Hoogbegaafdheid of over GIAR of Complexe Scheidingen. Dit kan, vooral in het geval van een bezwaar, belangrijk zijn bij de toetsing van het onderzoek.

Er wordt verwezen naar kennisbank Schulinck. Om deze linkjes te kunnen openen heb je een account bij Schulinck nodig. Meld je hiervoor aan bij het Kwaliteitsteam: proces.kwaliteit@wij.groningen.nl. Geef in je bericht aan of het om Wmo of Jeugd gaat (of beide).

Datum vraag jeugdhulp

Hier vul je de datum in waarop de inwoner de vraag heeft gesteld om jeugdhulp. Dat kan zijn dat de inwoner heeft gebeld, een mail heeft gestuurd, etc. Dit is namelijk de startdatum waarop de beslistermijn op een aanvraag gaat lopen. Vanaf de datum dat de inwoner met een vraag voor jeugdhulp komt gaat de wettelijke beslistermijn van 8 weken lopen. Dat betekent dat binnen die termijn het onderzoek moet worden gedaan door de WIJ én een besluit moet zijn genomen door de gemeente.

Persoonlijke gegevens

De naam, geboortedatum en leeftijd hebben geen uitleg nodig.

Daarnaast geef je aan wie het gezag heeft. Waarom willen we dat weten:

- De ouder(s) met gezag moeten betrokken worden bij de aanvraag voor jeugdhulp voor de jeugdige totdat de jeugdige 16 jaar is.
- Vanaf 16 jaar kan de jeugdige zelfstandig jeugdhulp aanvragen.
- Bij jeugdhulp met verblijf moet de ouder(s) met gezag totdat de jeugdige 18 jaar is wel betrokken worden en geïnformeerd. Deze ouders hebben zonder toestemming van de jeugdige geen toegang tot inhoudelijke informatie over de jeugdige.

Let op: een ouder kan ook jeugdhulp voor zichzelf aanvragen als het gaat om ondersteuning aan de ouder, bijv. opvoedondersteuning. In dat geval wordt de andere ouder met gezag niet geïnformeerd en ook de jeugdige niet, tenzij de betreffende ouder dit wil en hiervoor specifieke toestemming geeft.

Stap 1: wat is de hulpvraag

- Hier beschrijf je waarom hulp wordt gevraagd.
- Wat is de hulpvraag van de jeugdige en/of ouder(s)?
- Wat vindt de jeugdgeneralist dat de hulpvraag is (mocht dit afwijken van de hulpvraag van ouders/jeugdige).
- Een hulpvraag is niet een vraag om een concrete voorziening. De vraag van ouders om een pgb is ook geen hulpvraag.

Let op: enkel jeugdigen en ouders kunnen jeugdhulp krijgen. Een ouder is: de gezaghebbende ouder, adoptiefouder, stiefouder of een ander die een jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, niet zijnde een pleegouder (zie definitie artikel 1.1 Jeugdwet).

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2025-01-01>

Stap 2: wat zijn de problemen en/of beperkingen

- Hier beschrijf je of er problemen en/of beperkingen zijn op het gebied van opvoeden of hulp en zorg, bij de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie en/of persoonlijke verzorging gericht op zelfstandigheid (zie definitie jeugdhulp artikel 1.1 Jeugdwet en taak college in artikel 2.3 Jeugdwet).
- In deze stap staan dus de oorzaak en het gevolg.
- In deze stap zet je nog niet wat er nodig is! Dan komt pas in stap 3.
- Zijn er geen beperkingen en/of problemen? Dan stopt het onderzoek bij deze stap en beantwoord je de vervolgstappen onder 3, 4 en 5 niet.

Voorbeeldzinnen die je kunt gebruiken in deze stap:

De jeugdige ervaart (chronisch) mentale klachten.

De jeugdige ervaart ontwikkeling- en opgroei problemen.

De jeugdige heeft een (licht) verstandelijke beperking.

De jeugdige heeft een somatische beperking.

De ouder/jeugdige heeft adoptiegerelateerde problemen.

De ouder ervaart opvoedingsproblemen.

Door de problemen (of beperkingen) heeft de ouder niet voldoende opvoedingsvaardigheden.
Door de problemen kan de jeugdige niet zelf de persoonlijke verzorging doen.
Door de problemen is jeugdige niet voldoende zelfredzaam, passend bij zijn leeftijd.
Door de problemen is jeugdige niet voldoende zelfstandig, passend bij zijn leeftijd.
Door de problemen kan de jeugdige niet voldoende meedoen, passend bij zijn leeftijd.
Door de problemen is er een risico op ontregeling of ontwikkelingsstagnatie.

Stap 3: wat is er nodig?

- Hier beschrijf je wat er maximaal nodig is qua aard en omvang om de beperkingen en problemen in stap 2 te verminderen of op te heffen.
- Aard = soort hulp
- Omvang = hoeveel hulp (uren, hoe lang, etc.)
- Waarom is er hulp nodig?
- Is er professionele hulp nodig of specialistische begeleiding? Etc. Je wilt deze informatie al in deze stap kwijt. Als je uiteindelijk tot de conclusie komt dat jeugdhulp moet worden ingezet, heb je hier al bepaald waaraan de kwaliteit van de jeugdhulp moet voldoen. Als je bijvoorbeeld vaststelt dat een professional moet worden ingezet om te werken aan het aanleren van vaardigheden bij een kind met psychische problemen, dan weet je later dat je hiervoor niet het sociale netwerk of informele hulpverlening voor kunt inzetten.
- Wees hier zo concreet mogelijk.
- Het is mogelijk dat de jeugdgeneralist vindt dat er iets anders nodig is dan de ouders/jeugdige. Als dat het geval is, benoem je beide → wat vind jij dat nodig is en wat vinden de ouders / jeugdige dat nodig is?
- Gebruik eventueel het weekschema als hulpmiddel om te inventariseren wat de jeugdige / ouders vinden dat nodig is én of dat het gaat om jeugdhulp.
- Let op: hier maak je nog geen onderscheid tussen gebruikelijke en bovengebruikelijke hulp. Dat doe je in stap 4.
- Let op: je gaat hier nog niet in op BJH, dat doe je bij stap 5.

Voorbeeldzinnen ter inspiratie:

Ouders hebben opvoedondersteuning nodig. Het gaat om 2 uren per week. Deze opvoedondersteuning moet door een professional worden geboden.

De jeugdige heeft hulp nodig bij de persoonlijke verzorging. Dit moet worden overgenomen. Het gaat om hulp bij het douchen, 3 keer per week, 1 uur per keer, dus 3 uren per week.

De jeugdige heeft individuele behandeling specialistisch nodig. Het gaat om 2 uren per week, voor 3 maanden. Deze hulp kan alleen uitgevoerd worden door een professional op dit gebied.

De jeugdige heeft 17 uren per week hulp nodig. Het gaat om aansturen bij opstaan en naar bed gaan om toe te werken naar meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Dat is 2 uren per dag x 7 dagen per week = 14 uren per week. Daarnaast is hulp nodig bij het aangaan van sociale contacten, zodat de jeugdige kan meedoen. Het gaat om 3 uren per week.

De ouders geven aan dat de jeugdige 30 uren hulp nodig heeft. Naast de genoemde 17 uren per week, geven de ouders aan dat nog 13 uren hulp nodig is voor leren gezonder eten, eigen kamer opruimen en naar voetbal gaan. Voor uitgebreide informatie wordt verwezen naar het weekschema dat door de jeugdige en zijn ouders is ingeleverd.

Stap 4: wat zijn de eigen mogelijkheden? Wat is de eigen kracht?

- Hier beschrijf je wat de ouders/jeugdige zelf kunnen doen, eventueel met hulp van hun sociale netwerk.
- Denk hierbij ook aan hulp/steun familie/vrienden/buren etc.
- Dus bespreek goed; wat zou je zelf kunnen doen, wat zou je omgeving (familie, vrienden, buren kennissen etc.) voor je kunnen doen bij wat nodig is.
- Ouders/jeugdige kunnen ook een familiegroepsplan indienen waarin ze de eigen kracht kunnen uitwerken. Een zogenoemde 'eigen kracht conferentie' behoort ook tot de mogelijkheden.

Richtlijn gebruikelijke hulp: als sprake is van een situatie waarbij gebruikelijke hulp en/of bovengebruikelijke hulp moet worden onderzocht, pas je de richtlijn gebruikelijke hulp toe in deze stap. Deze richtlijn vind je als bijlage in de verordening jeugdhulp gemeente Groningen.

<https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR699477/2>

In artikel 8 lid 7 onder a en b staat informatie over de (boven)gebruikelijke hulp. Daarnaast geldt de bijlage die ook in de verordening staat (zie artikel 8 lid 8). Dit is de rechtstreekse link naar de bijlage:

https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR699477/2#bijlage_3

Is de conclusie dat ouders meer doen dan gebruikelijk is én heb je in stap 3 bepaald dat hiervoor hulp nodig is, dan moet je goed onderzoeken wat gebruikelijk en boven gebruikelijk is. Beantwoord hierbij ook de 4 vragen in de richtlijn:

1. Is de ouder in staat de noodzakelijke hulp te bieden? → Ja? Ga verder met vraag 2.
2. Is de ouder beschikbaar om de noodzakelijke hulp te bieden? → Ja? Ga verder met vraag 3.
3. Levert het bieden van de hulp door de ouder geen overbelasting op? → Ja? Ga verder met vraag 3.
4. Ontstaan er geen financiële problemen in het gezin als de hulp door de ouder wordt geboden? Ja? Dan hebben ouders voldoende eigen kracht om de gebruikelijke hulp te bieden. Let op: de vragen beantwoord je niet alleen met ja, je onderbouwt het natuurlijk ook verder. Let op: je mag geen draagkrachtberekening o.i.d. gaan doen. Je stelt vragen in de zin van hoe het financieel gaat en of men zich redt. Misschien heeft een ouder de baan opgezegd en kunnen ze niet meer rond komen en moet de ouder weer op zoek naar werk, etc.

Aanvullende zorgverzekering: kan ook eigen kracht zijn. Soms wordt bijv. speltherapie vergoed vanuit de aanvullende verzekering. Dat kan ook voor andere soorten hulp gelden.

Voorbeeldzinnen ter inspiratie:

De ouders ondersteunen de jeugdige waar het kan. Zij helpen hem met huiswerk, gezonder eten en brengen hem naar sport. Daarnaast brengt de buurvrouw jeugdige naar sport. Dit gaat goed.

Jeugdige en ouders hebben het volgende sociaal netwerk: Het sociaal netwerk kan het volgende doen:

De ouders geven aan dat zij niet de hulp kunnen bieden die jeugdige nodig heeft. Zij geven aan dat zij overbelast zijn. Dat betekent ook dat zij niet de gebruikelijke hulp kunnen bieden die je van ouders kunt verwachten.

Ouders hebben aangegeven dat zij de ondersteuning zoals genoemd in stap 3 zelf kunnen bieden. Dit betreft ook bovengebruikelijke hulp. Daarom hebben we onderstaande vragen onderzocht om te zien of ouders voldoende eigen kracht hebben om de bovengebruikelijke hulp te bieden.

1. Is de ouder in staat de noodzakelijke hulp te bieden?

De moeder heeft een fulltime baan en kan daardoor niet alle noodzakelijke hulp bieden. Qua vaardigheden kan zij dit wel. De vader heeft deze vaardigheden ook en werkt niet.

2. Is de ouder beschikbaar om de noodzakelijke hulp te bieden?

De vader is beschikbaar om deze hulp te bieden.

3. Levert het bieden van de hulp door de ouder geen overbelasting op?

De vader heeft aangegeven dat hij de hulp al 3 jaar biedt en dat dit goed gaat. Moeder bevestigt dit. De ouders hebben een modus gevonden, waarbij de moeder voor het gezinsinkomen zorg en de vader de verzorging en opvoeding van jeugdige op zich neemt en zijn broertje.

4. Ontstaan er geen financiële problemen in het gezin als de hulp door de ouder wordt geboden?

Nee. We hebben hierover gesproken met de ouders. Deze situatie bestaat al 3 jaar. Ouders hebben destijds de keuze gemaakt dat de vader volledig thuis zou blijven. Moeder geeft aan dat zij met haar inkomen het gezin voldoende kan onderhouden. Zij kunnen niet 3 keer op vakantie, maar doen verder alles wat andere gezinnen ook doen.

Op basis van het onderzoek is de conclusie dat de ouders voldoende eigen kracht hebben om de ondersteuning zelf te bieden. Het onderzoek stopt hier.

Stap 5: wat zijn andere mogelijkheden?

Eerst onderzoek je voorliggende voorzieningen, daarna algemene voorzieningen.

1. Voorliggende voorzieningen: Wlz, Zorgverzekeringswet en Wmo.

2. Algemene voorzieningen: dat is bijvoorbeeld Basis jeugdhulp. Kan wat er nodig is met de Basis jeugdhulp worden opgelost?

Voor beide punten geldt: zoek het goed uit en onderbouw het goed als het van toepassing is.

Voorbeeldzinnen voorliggende voorzieningen:

Jeugdige heeft een rolstoel nodig. Deze voorziening valt onder de Wmo 2015.

Jeugdige heeft een indicatie voor de Wlz. Met deze indicatie kunnen ouders de hulp inkopen die jeugdige nodig heeft op het gebied van individuele begeleiding en persoonlijke verzorging.

Jeugdige heeft fysiotherapie/ergotherapie/logopedie nodig. Deze hulp valt onder de basisverzekering van de Zorgverzekeringswet.

Voorbeeldzin algemene voorzieningen:

Jeugdige heeft 2 uren per week individuele begeleiding nodig. Deze hulp kan worden geboden door de algemene voorziening basis jeugdhulp.

Het onderzoek stopt hier. Dit betekent dat ook geen mogelijkheid is voor een individuele jeugdhulpvoorziening. We gaan daarom niet meer in op de mogelijkheid voor zorg in natura of een persoonsgebonden budget (pgb).

Voorbeeldzin geen voorliggende of algemene voorziening:

Er zijn geen voorliggende voorzieningen en of algemene voorzieningen beschikbaar.

De algemene voorziening basisjeugdhulp is enkel beschikbaar overdag en daardoor is de basisjeugdhulp niet passend in de situatie van de jeugdige. De jeugdige heeft namelijk begeleiding 's nachts nodig. Basis jeugdhulp kan dit niet bieden.

Stap 6: conclusie en advies

Blijft het na het doorlopen van de stappen nog iets over, waardoor individuele jeugdhulp moet worden ingezet? Dan beschrijf je dat hier. Hier beschrijf je dan wat voor individuele jeugdhulp ingezet moet worden, hoe vaak en hoe lang. Hier gaat het ook om het product, productcode, etc. De conclusie kan ook zijn dat geen jeugdhulp nodig is. Dat schrijf je dan ook in dit blok.

Zorg in natura of pgb? Bij pgb moet eerst een budgetplan worden aangeleverd. Daarna onderzoek je de voorwaarden:

- Pgb-vaardig? Dit onderzoek je als eerste. Zie 10 punten pgb-vaardigheid en ook de gemeentelijke regels. Wie gaat het pgb beheren? Deze persoon of personen moeten pgb-vaardig zijn. Zijn ze dat niet? Dan is een pgb niet mogelijk! Dan hoef je de kwaliteit ook niet meer te onderzoeken.
- Is de jeugdhulp van goede kwaliteit? SKJ of BIG-geregistreerd? Voldoet jeugdhulp aan de kwaliteitseisen Jeugdwet? En bij inzet informele zorg: wordt voldaan aan de gemeentelijke regels over de inzet van het sociale netwerk?
- Pgb-vaardig en voldoende kwaliteit? Dan kijken naar het pgb-tarief. Zie gemeentelijke regels.

<https://intranet.groningen.nl/umbraco/wijgroningen/kwaliteitshandboek/pgb-proces-jeugd/>

Voorbeeldzinnen:

Jeugdige heeft 2 uren per week individuele begeleiding nodig. Deze hulp kan worden geboden door de algemene voorziening basis jeugdhulp. Ouders hebben aangegeven dat zij het hier niet mee eens zijn, omdat Wij blijven bij ons standpunt dat basis jeugdhulp passend is in deze situatie, omdat..... Ouders willen wel 2 uren per week individuele begeleiding aanvragen. Het advies is om deze aanvraag af te wijzen, omdat basis jeugdhulp als algemene voorziening voor gaat op de individuele jeugdhulpvoorziening.

Er is 3 dagdelen per week logeren nodig. Het gaat om de periode van januari 2024 tot en met december 2024. Het advies is om zorg in natura in te zetten. Ouders en jeugdige vinden dit ook goed. De aanbieder die zij hebben gekozen is

Er is 2 uren per week specialistische begeleiding nodig. Deze ondersteuning is nodig voor de periode van januari 2024 tot en met 30 juni 2024. Ouders hebben aangegeven dat zij deze ondersteuning zelf willen inkopen via een persoonsgebonden budget (pgb). Hiervoor is een bewuste keuzegesprek geweest en hebben ouders een budgetplan ingeleverd. Ouders willen de ondersteuning inkopen bij aanbieder X en willen zelf het pgb-beheer doen. Wij hebben vastgesteld dat de ouders voldoende pgb-vaardig zijn. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat aanbieder X specialistische begeleiding biedt en hiervoor ook staat ingeschreven in de Kamer van Koophandel. Daarnaast is aanbieder X SKJ-geregistreerd. Uit ons onderzoek is gebleken dat aanbieder X voldoende kwalitatieve hulp kan bieden. Wij adviseren daarom 2 uren specialistische begeleiding in de vorm van een pgb, voor het formele tarief van per uur.

Aanvraag jeugdhulp

In dit blok kunnen de jeugdige en/of ouders aangeven of zij een aanvraag voor individuele jeugdhulp willen doen. Dit kan dus ook wanneer het advies van de WIJ is om geen individuele jeugdhulp in te zetten. In de conclusie moet duidelijk zijn wat de WIJ adviseert en als de jeugdige / ouders dit anders zien, benoem je dat hier.

Dit blok wijst volgens ons voor zich. Voor verdere processtappen omtrent een afwijzende beschikking kun je alle informatie hierover vinden op WIJZER onder het kopje Afwijzende beschikking.

<https://intranet.groningen.nl/umbraco/wijgroningen/kwaliteitshandboek/afwijzende-beschikking/>

Voor wat betreft de handtekeningen:

- Totdat de jeugdige 12 jaar is gaan we ervan uit dat de ouder de aanvraag doet (zie stap 2 wie ouder is)
- Vanaf 12 jaar mag de jeugdige ook zelf aanvragen. Let op: tot 16 jaar moeten ouders met gezag wel toestemming geven voor jeugdhulp. Het is belangrijk hier al rekening mee te houden. Als je geen akkoord hebt van de ouder, kan de jeugdhulpverlener na verwijzing geen jeugdhulp bieden, want die krijgt immers geen toestemming.
- Vanaf 16 jaar vraagt de jeugdige in principe zelf aan, tenzij het niet anders kan.
- Als de ouder zelf jeugdhulp nodig heeft / aanvraagt, vraagt enkel de ouder aan en doet de jeugdige in die zin niet mee

Bij vragen, neem contact op met je gedragswetenschapper of praktijkbegeleider.